

DOBRO I ZLO

MUHAMMED M. ŠA'RAVI

EL-HAJR VE EŠ-ŠERR

Muhammed M. Ša'ravi

DOBRO I ZLO

Sarajevo, 2008.

ISLAMSKA - BIBLIOTEKA.NET

LJEPOTA U SVIJETU

Dobro i zlo pitanja su koja potiču mnogobrojne rasprave, čemu je razlog odsustvo poimanja stvarnog smisla života, što je, opet, posljedica činjenice da ljudi – izuzev maloga broja njih – svoja mjerila upravljaju na to da je život na ovome svijetu ono što predstavlja cilj, radi čega čine nevolje sebi i drugima. Svakome ko gleda na ovaj svijet kao na isključivi cilj Allah će dati da bude posve zabavljen njime, a na kraju neće dobiti ništa.

Ovaj svijet je cilj samo onome ko ne vjeruje, jer takav nije uvjeren u postojanje vječnog svijeta, već se sva njegova stremljenja i činjenja iscrpljuju u ovosvjetskom, uprkos tome što bi, kada bi pogledao kao razumna osoba, dokučio kako je nemoguće da ovaj svijet predstavlja mjesto na kojem će čovjek vječno živjeti. Zašto? Zato što je življenje na ovome svijetu nešto što je obilježeno nepouzdanošću, a ne nešto izvjesno. Ono se naslanja na pretpostavku a ne na izvjesnost. Čovjek, naime, očekuje da će živjeti na ovome svijetu šezdeset ili sedamdeset godina ili više od toga. Međutim, nekome je suđeno

da na ovome svijetu poživi tek koji trenutak, neko poživi jedan dan, neko koju sedmicu ili mjesec, a ima i onih koji dožive duboku starost.

U prirodi čovjeka jeste da misli kako će na ovome svijetu živjeti godinama. Ali, to se ne temelji na izvjesnosti jer ga smrt može zadesiti svakoga trena. Niko ne može tvrditi ili prognozirati koliko dugo će živjeti na ovome svijetu.

Ono što svaki čovjek može sigurno znati jeste da će vječno, bez umiranja živjeti na budućem svijetu, uživajući u blagodatima ili podnoseći patnju.

Ukoliko se želi realno prosuđivati o odnosu čovjeka i svijeta koji ga okružuje, onda se taj sud mora temeljiti na mjerilima koja uzimaju u obzir onosvjetsko, jer su to mjerila koja jamče da će, na njima utemeljeni sudovi, biti valjani. No, zbog naše sklonosti nemaru poimanje dobra i zla kod većine ljudi počiva na ovosvjetskim mjerilima koja prizilaze iz viđenja da je ovaj svijet cilj a ne sredstvo. Spremní smo ono što nam pribavlja zadovoljstvo držati dobrim, dok ono što nam pričinjava ncku vrstu teškoće ili nezadovoljstva ili ograničenja za naše prohtjeve smatramo za zlo. Doklegod živimo s ovim pogrešnim poimanjem osjećat ćemo tegobu i bit ćemo udaljeni od Allaha.

Ljudi promatraju dobro i zlo kroz prizmu ličnog, u ovisnosti o njihovim ličnim interesima i ne gledajući u dublji smisao. Međutim, ličnim mjerilima nije moguće definirati dobro i zlo, jer takva su mjerila manjkava i egoistična, i na osnovu njih nije moguće valjano razlučiti gdje je dobro a gdje zlo.

Ako vagamo neku činjenicu ličnim mjerilima, naći ćemo kako ona za neke ljude predstavlja dobro a za druge zlo. Pretpostavimo, primjerice, da je neko ministarstvo natjerano da podnese ostavku te je oformljeno novo ministarstvo. Ovako nešto je zlo za one koji su otišli iz ministarstva a novi službenici to smatraju dobrim i čestitaju jedni drugima mada se radi o istom događaju.

Preostaje nam da se zapitamo kako jedan te isti događaj može biti i dobro i zlo u isto vrijeme? Drukčije kazano, kako jedan događaj može istovremeno uključivati i dobro i zlo!?

Nužno je da lična mjerila nisu valjana jer ne polučuju pravi smisao. Da su ta mjerila valjana, ne bi postojala ovakva sučeljavanja i oprečnosti unutar samoga smisla. Kada mjerila nisu valjana onda se ni smisao događaja ne može valjano dokučiti. To je činjenica na koju se moramo obazrijeti kada govorimo o pitanju dobra i zla.

Lična mjerila – kako rekosmo – nisu valjana da bi se na osnovu njih sudilo o pitanju dobra i zla. Nužno moraju postojati druga mjerila – ona koja je u svijetu uspostavio Uzvišeni Allah. Stvari se mogu prosuđivati na osnovu tih mjerila i ona nam daju istinski smisao.

Mi sa našim ograničenim poimanjem i skromnim znanjem nismo u stanju doseći do takvih mjerila. Mnoge stvari koje nam nisu dostupne čine to da nismo u stanju prosuditi šta je dobro a šta zlo na ovome svijetu, već stvari posmatramo u njihovoj površnosti ne razumijevajući ih, a zatim počinjemo donositi sudove koji su daleko od stvarnosti!

Kada želimo mjeriti svijet sa stanovišta uloge čovjeka u njemu – te uloge radi koje ga je Allah Uzvišeni i stvorio na njemu – onda moramo znati da je Allah, Slavljen neka je, uspostavio precizna mjerila prema kojima se odvija život u svijetu. Ta mjerila određuju svaku stvar, a prva stvar koju je Allah Uzvišeni uspostavio jeste mjerilo prema kojem se prosuđuje šta je to lijepo u svijetu. Ljepota se ogleda u tome da sve u svijetu ispunjava svoju ulogu. Tako pravila prema kojima se odvija život u svijetu nalažu da čovjek ispunjava ulogu koja mu je namijenjena. Kada ljudi zanemare ova pravila i ne ravnaju se prema njima život ne biva valjan, i biva ispunjen patnjama i zlom, a ljepota se gubi.

Mjerila prema kojima se prosuđuje ljepota pronaći ćeš u svijetu u svakom pokretu života.

U POČETKU JE ČOVJEKOVA DUŠA ČISTA PRIRODA (FITRA)

Počnimo s početkom života, s rođenjem. Prvo šta treba imati na umu jeste da se dijete rađa u čistoj prirodi islama. Resulullah, s.a.v.s., kaže: *Svako se dijete rađa u čistoj prirodi kao musliman, a njegova porodica ga učini kršćaninom, židovom ili vatropoklonikom.*

Svako novorođenče koje dolazi na ovaj svijet dolazi u čistoj prirodi, u vjeri Allahovoj ispravnoj, a potom ga zadesi nered koji čine ljudi, to jest njegova porodica koja ga iz čiste vjere – u kojoj ga je Allah stvorio – prevede u vjeru koju su oni prihvatili. Ovdje je riječ o ljepoti koju Allah daje u svijetu svakome novorođenčetu samim rađanjem, tako što svi bivaju stvoreni kao muslimani i istovremeno je riječ o tome kako ljudi remete ovu ljepotu.

Svako dijete raste u neporočnosti, koju mu je Allah podario samom ljepotom stvaranja. Ono ne zna za laž, dvoličnjaštvo, krađu, niti za bilo koje drugo ovosvjetsko zlo. Ono je stvoreno u skladu s ljepotom čiste prirode (*fitre*), govori

iskreno i osjeća iskreno, neporočno je i čisto. Nismo u prilici čuti da je neko dijete rođeno kao dvoličnjak. Svim porocima i grijesima nauče ga roditelji, rodbina i društvo. Sve stvoreno u svijetu javlja se u okrilju ljepote, a narušavanje te ljepote posljedica je onoga što čine ljudi.

Dijete raste, odlazi u školu i umjesto da ga nauče kako je rad temelj uspjeha, te da mora učiti kako bi uspješno završilo školu, roditelji se dovijaju kako da ono uspije bez učenja: pokušavaju doći do ispitnih pitanja, na način da nastavnicima plaćaju privatne časove ili se služe mitom i utjecajem koji imaju. Ovakvim našim postupcima mi remetimo ljepotu u svijetu. Kako? Jer ako učenik prođe u školi bez učenja, da li će učiti poslije toga?! Naravno, neće, jer ako zna da ima mogućnost da prođe bez učenja, zašto bi onda učilo i zamaralo se.

Danas smo u prilici vidjeti kako neki profesori nastoje uzeti novac za ispite ili daju ispitna pitanja studentima ukoliko oni uzimaju kod njih privatne časove i slično. To je vid remećenja ljepote u svijetu. Naime, svakom učeniku ili studentu postat će normalno to da može proći a da ne uči i rezultat će biti da neće učiti, završit će školovanje a da neće ništa znati. Tako će cijela zajednica objektivno zapasti u katastrofu.

Uzvišeni Allah od nas želi da oplemenjujemo Zemlju, a da bismo je oplemenjivali dao nam je razum koji je kadar nasljeđivati civilizaciju i razvijati je. Razumom je čovjek odlikovan nad životinjom, jer životinje i danas žive onako kako su prvi put stvorene. Nikada nismo, primjerice, čuli da je grupa životinja održala skup na kojem je raspravljala o unapređenju uvjeta

života, niti nam je poznato da je bilo koja životinja uznapredovala u znanju u odnosu na svoje roditelje ili dalje pretke te da zna ono što oni nisu znali i da je u stanju unaprijediti i promijeniti način svoga življenja. To se nije desilo zbog jedne posve jasne stvari, a to je da životinje ne posjeduju sposobnost napretka.

ŠTA ZNAČI NAPREDAK?

Čudim se onima koji kažu da se životinja vremenom razvijala i postala takvom kakva jeste, da joj je izrasla gusta dlaka u hladnim predjelima ili se prilagodila boji bilja kako bi se sakrila od neprijatelja...

Sve slične stvari daje Uzvišeni Allah kome hoće kako bi sačuvao život od izumiranja. Što se samih životinja tiče, one nemaju razum niti sposobnost mišljenja niti su kadre unapređivati način svoga življenja, jer je Allah, Slavljen neka je, time odlikovao samo čovjeka. Samo njemu je otkrio kako će oplemenjivati Zemlju i kako će postići civilizacijski napredak.

Kada ljudski um nije u stanju razumjeti i protumačiti civilizaciju prethodnika i dalje je razvijati, on počinje nazadovati i postaje nemoćan razumjeti Allahove tajne u svijetu.

Ovdje dolazimo do jednog pitanja koje se ponekad nameće. To je pitanje mogućnosti da se životinje dresiraju da čine određene pokrete, što neki koriste kao argument kojim nas žele navesti da vjerujemo kako je posrijedi postojanje razuma kod životinja. Takvima ćemo kazati da to nije tačno jer se ti pokreti uglavnom temelje na instinktu. Naime, kada se životinja

trenira da čini neki pokret, ona ili biva za to nagrađena pa joj se da hrana ili biva kažnjena ukoliko ne napravi taj pokret.

Životinja, dakle, čini pokrete koji se od nje traže zahvaljujući instiktu, koji može biti potaknut glađu: životinja zna da će poslije izvršene naredbe dobiti hranu, ili može biti potaknut strahom od bola koji će uslijediti ako ne izvrši ono što joj se naredi. Dakle, to su radnje koje se temelje na instiktu, a ne na razumu. Da se temelje na razumu, životinje bi bile u stanju da ih prenesu svojim potomcima, međutim, one to ne mogu. Nije nam poznato da je neki lav, majmun ili konj podučio svoje mladunče akrobatskim pokretima koje ove životinje izvode u cirkusu. Treba znati da je Uzvišeni Allah odredio kakva će biti Ademova misija prije nego ga je i stvorio:

“A kad Gospodar tvoj reče melekima: Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti.”¹

¹ El-Bekare, 30.

SMISAO ČOVJEKOVA NAMJESNIŠTVA NA ZEMLJI (HILAFET)

Allah, dž.š., dao je čovjeku da bude namjesnik na Zemlji, i time potčinio ostale vrste na Zemlji da mu služe. Kada kažemo vrste na Zemlji mislimo na: neživu materiju, biljke, životinje i čovjeka. Neživa materija jeste ono za šta kažemo da ne osjeća niti se kreće, što je viđenije stvari koje se temelji na izvanjskim pokazateljima i koje u obzir uzima elementarnu karakteristiku biljnog svijeta, a to je rast.

Znamo da i koraljni grebeni u moru imaju osobinu rasta, a to je prva karakteristika biljnog svijeta, koji se odlikuje time što raste, diše i dr. Međutim, biljke nemaju sposobnost da osjećaju i da se kreću, što je primarna osobina životinjskog svijeta. No, postoje i neke vrste biljaka koje se kreću kada ih dodirnemo, kao što je takozvana 'stidna dama', ili neke druge biljke koje se nalaze u tropskim šumama čije se grane pokrenu ako se dodirnu.

Životinjska vrsta kao primarnu odliku ima to da se kreće i osjeća, ali joj je uskraćen razum. Neke najnaprednije životinje, kao što su majmuni posjeduju određene, jedva primjetne naznake razmišljanja koje im pomažu da učine određene radnje.

Ljudska vrsta kao primarnu odliku ima razum, pomoću kojega se razlikuje od ostalih Allahovih stvorenja. Pomoću razuma čovjek ostvaruje napredak tako što svaka generacija koristi civilizacijska dostignuća prethodne generacije, razvija ih i ostavlja u naslijeđe generaciji koja slijedi. Kako vrijeme odmiče civilizacijski napredak doživljava brže i više skokove, jer smjenom generacija uvećeva se naše civilizacijsko naslijeđe na osnovu kojega gradimo naš napredak.

Uzvišeni Allah uspostavio je principe ljepote u svijetu, a to su principi bez kojih život nije valjan. Jedan od tih principa jeste da življenje na ovom svijetu nije ispravno ukoliko se čovjek ne hrani onim što stekne svojim radom. Tako Resulullah, s.a.v.s., kaže: *Niko neće pojesti ništa bolje od onoga što sam zaradi. Božiji poslanik Davud hranio se onim što je zarađivao vlastitim rukama.*

Islam ne odobrava da se ljudima daje nagrada koja im ne pripada. Tako se kaže da kada ne bi bilo nikakvog posla koji bi trebalo obaviti, onda bi ljudima trebalo dati da kopaju bunar, pa da ga onda zatrpaju.

TAJNA LJEPOTE U UNIVERZUMU

Razumski posmatrano naprijed spomenuto nije jasno. Kako se može neko obavezati da iskopa bunar i onda da ga zatrpa? Smisao jeste u tome da se ljudi ne naviknu primati naknadu bez truda, jer bi to u konačnici dovelo do toga da postanemo društvo neradnika koji uzimaju nadoknadu bez uloženog truda, čime bi se princip lijepoga u svijetu potkopao i zavlado bi nered.

Princip lijepoga u svijetu podrazumijeva i to da je zabranjeno uzimati tuđu imovinu na nedopušten način. Uzvišeni kaže:

“Ne jedite imovinu jedan drugoga na nepošten način i ne parničite se zbog nje pred sudijama da biste na grešan način i svjesno dio tuđe imovine pojeli!”²

Ako mi na nepošten način uzimaš moju imovinu, lišavaš me plodova moga rada. Time ću početi manje raditi, jer dokle god radim i bivam oštećen time što prisvajaš rezultate moga rada, zašto da činim? Time što na nepošten način prisvajaš plodove tuđeg rada ti narušavaš jedan princip lijepoga u

² El-Bekare, 188.

svijetu, a to je princip koji kaže da svakom čovjeku pripada ono što stekne. Ovaj princip treba podsticati na rad i napredak.

Kako vidimo, Uzvišeni Allah stvorio je ljepotu u svijetu, a čovjek je taj koji je narušava. Time dobro uzmiče a javlja se muka i zlo.

Svevišnji je stvorio ljude i opskrbu u proporcionalnom odnosu. Svakoga od nas obdario je nečim što drugi ne posjeduju. Njegovom voljom neko je obdaren da bude inženjer, drugi da bude ljekar, treći da bude obdaren nekim zanatskim umijećem. Svako od nas bolji je od drugih u nečemu, i od svakog su drugi bolji u nečemu. To je potvrda riječi Uzvišenog Allaha:

“Pogledaj kako jednima dajemo prednost nad drugima.”³

Kako vidimo, Uzvišeni Allah nije kazao ko su ti kojima je data prednost, i ko su oni nad kojima im je data prednost. Naime, svakome od nas data je prednost u nečemu, i u odnosu na svakog pojedinca ostalim ljudima je data prednost u nekim stvarima. Neko je vješt inženjer ali je ovisan o drugima koji mu nude stvari potrebne za život, kao što su hrana, odjeća i drugo. Dakle, njemu je data prednost nad drugima u jednoj oblasti, istovremeno drugima su date prednosti nad njim u nekim drugim oblastima. Isto tako, neko je vješt ljekar, ali mu je potreban inženjer koji će mu sagraditi stan za stanovanje, kao i neko ko će mu napraviti odjeću koju će nositi ili neko ko će se baviti poljoprivredom i proizvoditi hranu za njega. Neko je opet vješt u krojenju odjeće, ali mu

³ El-Isra', 21.

je potreban ljekar koji će ga liječiti, ili inženjer koji će mu sagraditi stan ili poljoprivrednik koji će posijati pšenicu da bi se ovaj njome hranio.

Dakle, kao što rekosmo, svako od nas je odlikovan u nečemu i nad svakim od nas drugi ljudi odlikovaniji su u nečemu. I sam čistač koji čisti ulice ili iznosi smeće iz zgrada neophodan nam je, jer da se smeće ne uklanja, raširile bi se razne bolesti i zaraze, i smeća bi bilo na svakom kraju. S obzirom na način kako brine o čistoći on je odlikovan je nad nama. I sam radnik koji održava kanalizaciju na određen način odlikovan nad nama, jer kada on ne bi radio ono što radi, ulice bi bile preplavljene otpadnim vodama i fekalijama i život bi bio nemoguć.

Zato, nemoj ponižavati bilo čiji posao i kazati ja sam odlikovaniji od toga i toga jer on radi na održavanju kanalizacije a ja sam ljekar ili inženjer. On je odlikovaniji od tebe na određen način i neizostavno ti je potrebno ono što on radi. Zajednica postaje potpunom zahvaljujući svima, bez obzira ko se čime bavi.

Uzvišeni je, da bi ljudsko društvo živjelo i razvijalo se, svako zanimanje povezao sa stjecanjem opskrbe. Svaki čovjek obavlja svoj posao kako bi stekao opskrbu za sebe i svoju porodicu. To je nešto što predstavlja nužnost i što predstavlja jedan od temelja ljepote u svijetu. Jer, kada bismo, primjerice, svi bili lekari ili inženjeri, ko bi nam skuhao hljeb koji jedemo za doručak; ko bi očistio ulice, ko bi održavao kanalizacije, itd.?

Društvo koje ne počiva na uključivanju svih jedinki osuđeno je na propast. Takvo društvo ne može živjeti i opstajati.

Bilo je neophodno napraviti ovakav uvod kako bismo mogli spoznati smisao ljepote u svijetu, a zatim i kako bismo mogli spoznati da je Allah, Uzvišen neka je, stvorio svijet na temeljima ljepote, isto kao što ga je stvorio i na temeljima dobra. Nered u svijetu javlja se jer je čovjeku data mogućnost izbora da uradi ili ne uradi ono što mu je naređeno, te on zloupotrebljavajući tu mogućnost čini nered, i pri tome tvrdi kako svijet čini boljim. Pogledaj šta kaže Uzvišeni Allah:

"Kad im se kaže: 'Ne remetite red na Zemlji!' – odgovaraju: 'Mi samo red uspostavljamo!' Zar!? A, uistinu, oni nered siju, ali ne opažaju.'"⁴

Uzvišeni Allah stvorio je svijet na ispravnim i zdravim temeljima koji svemu stvorenom osiguravaju mogućnost za skladan život. Kada bi čovjek pristupao svijetu u skladu s onim o čemu ga Allah, dž.š., uči, u pogledu stvaranja, djela, odlikovanosti jednih ljudi nad drugima ili vezi između uzroka i posljedica, onda na svijetu ne bi bilo mjesta za zlo i nesreću. Naime, Allah, dž.š., je za sve što je stvoreno uspostavio temelje lijepoga koji ga čuvaju i vode da vrši svoju misiju. Čovjek nema potrebe da mijenja tu misiju.

Zlo u svijetu nije stvoreno sa samim svijetom, niti se ono nalazi u odredbama na kojima svijet počiva. Ono se javlja s čovjekovim uplitanjem u odredbe na kojima svijet počiva. Svijet je sam po sebi stvoren krajnje harmoničnim, on obavlja svoju ulogu onako kako Uzvišeni želi.

⁴ El-Bekare, 11-12.

Čovjek je, udaljavajući se od Allahova zakona, uzrokovao bolesti i nedaće u zajednici, koje su opet donijele zlo i nesreću. Zbog toga je Uzvišeni slao vjerovjesnike s objavom, kako bi vratili harmoniju i ljepotu u svijetu. U Kur'anu stoji:

"Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima."⁵

Poznato nam je kako je Kur'an objavljen da izliječi bolesti koje su se pojavile i uzele maha zbog toga što su se ljudi udaljili od načina života koji je propisao Allah, Uzvišen neka je. Nakon što se zajednica izliječila od bolesti što su je mučile došla je milost.

Uzvišeni je stvorio svijet na temeljima ljepote, ali čovjek, kojem je data mogućnost slobodne volje, remeti red u svijetu jer bira stvari koje su u suprotnosti s onim što je Allah, dž.š., propisao.

Čudno je to što čovjek, dok remeti red u svijetu, tvrdi da svijet čini boljim. Ljudi će se svakako vratiti načinu života koji je propisao Uzvišeni Allah, ali to neće učiniti zato što su potaknuti vjerom već će to učiniti zato što će morati, zbog toga što se život neće moći odvijati bez poštivanja Božijih pravila.

Mi, nažalost, preuzimamo iz drugih društava, koja ne počivaju na vjeri, stvari koje remete način našeg življenja, a zapostavljamo ono što nam je propisao Uzvišeni, iako nam jedino to može osigurati dobro i napredak. S druge strane, društva koja ne počivaju na vjeri u Boga počinju se, silom prilika,

⁵ El-Isra, 82.

vraćati načinu života koji je propisao Stvoritelj. Ta društva su na kraju otkrila kako se život može valjano odvijati jedino ako se upravlja prema zakonima Neba. Svejedno da li te zakone navedena društva prihvataju kao stvar vjere ili ne, život bez njih ne može biti valjan.

ZLO U SVIJETU

Uzvišeni Allah, kako smo pojasnili, svemu što je stvorio u svijetu podario je ljepotu, i usto odredio zakone koji se trebaju poštivati da bi se ta ljepota sačuvala. Onaj ko iz Allahove ispružene ruke uzima pomoć, te poštuje Allahove zakone, Allah mu podari tu ljepotu, a onaj ko se nastoji domoći određene stvari na način koji je Allah, dž.š., zabranio čini nered u svijetu.

Svijet je stvoren takvim da se podudara s Allahovim zakonom u svemu. Čovjek je stvoren takvim da se mora povinovati Allahovim zakonima u poslu, porodici, odgajanju djece, stjecanju opskrbe, napokon, u svakom pokretu u životu. Ako se pridržavaš Allahovih zakona, to ti može donijeti samo dobro, udaljavanje od njih donijet će ti samo zlo, i to ne samo na ovom svijetu, već i na ovom i na budućem. Zato se i kaže: Nema ničega dobrog u dobru koje vodi u vatru, niti ima ničega lošega u nečemu naizgled lošem što vodi u Džennet.

Nameće se pitanje kako nešto što je dobro može voditi u vatru? Navedimo primjer za to. Recimo da neki čovjek

ukrade kako bi podijelio sadaku. Ukrade od bogatih i podijeli siromašnima. Takav će se nazvati plemenitim lopovom! Ali, on je sve drugo osim plemenit. On samo misli da radi dobro, a ustvari čini vrlo lošu stvar, jer je uzео ono što mu je Allah učinio zabranjenim. Dobro koje je na taj način učinio neće mu koristiti, niti će mu biti primljeno kao dobro djelo, jer je učinjeno na način koji je haram, zabranjen. Uzvišeni Allah ne traži ni od koga da mu pomaže u osiguravanju opskrbe, On je Opskrbitelj svega. Dakako, imetak koji je stečen na haram način također se smatra opskrbom, ali to je haram opskrba.

Uzvišeni ne dopušta da iko učini nešto uz pomoć imetka stečenoga na nedozvoljen (haram) način, i da pri tome tvrdi da čini dobro. Čovjek nema pravo dozvoljene stvari proglašavati zabranjenima niti zabranjene dozvoljenima. O tome Uzvišeni kaže:

"Reci: 'Kažite vi meni zašto jednu hranu koju vam Allah daje smatrate zabranjenom, a drugu dopuštenom?' Recite: 'Da li vam je prosuđivan je o tome Allah prepustio ili o Allahu laži iznosite.'"⁶

Evo kako nas Allah Uzvišeni podučava da su i halal i haram određeni Njegovim dopuštenjem i ozakonjenjem, te da čovjeku nije dopušteno da smatra zabranjenim ono što je Allah učinio dopuštenim, niti da smatra dopuštenim ono što je Allah učinio zabranjenim. Allah, Slavljen i Uzvišen neka je, ne traži da Mu iko pomaže, On je Svemoćan, i Njemu se sve potčinjava. Niko ne

⁶ Junus, 59.

može učiniti nešto što je haram i potom tvrditi da je to dobro, jer kao što smo kazali nema dobra u dobrom djelu koje vodi u vatru.

Ili, uzmimo još jedan primjer. Ne može žena prodavati svoju čast i govoriti: Uradila sam to kako bih mogla svojoj djeci priuštiti dobar odgoj i obrazovanje! Njoj bi trebalo kazati: To što činiš haram je i neće ti se kao dobro djelo primiti ono što si potrošila brinući o svojoj djeci, jer Allah to ne želi. Da si se malo strpila Allah bi ti sigurno pomogao da odgojiš svoju djecu.

Isto je i s pravilom koje kaže da nema ničega lošega u nečemu naizgled lošem što vodi u Džennet. Naime, ako pomogneš nekome kome je nanesena nepravda te pri tome doživiš neprijatnosti, te neprijatnosti nisu nešto što je loše već dobro, a za to ćeš najljepšu nagradu dobiti. Ako, primjerice, neke stvari koje predstavljaju luksuz i koje ti nisu potrebne prodaš i dobijeni novac podijeliš, bit ćeš na dobitku, a ne na gubitku, jer će ti ono što si udijelio biti mnogostruko vraćeno.

Jedne prilike Poslaniku, s.a.v.s., poklonili su pečenu ovcu. On je rekao da se ovca razdjeli siromasima. Aiša, r.a., je podijelila ovcu i ostavila jednu plečku, jer je znala da Vjerovjesnik, s.a.v.s., voli to meso. Kada se Vjerovjesnik, s.a.v.s., vratio i upitao za ovcu, Aiša, r.a., je kazala: Podijelili smo meso, i ostavili smo jednu plečku, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., odgovori: *Sve je ostalo, osim te plečke.*

Ovako izgleda stvarno mjerilo kojim se mjeri dobro i zlo. To su mjerila koja je uspostavio Uzvišeni Allah, ali čovjek zlorabljuje mogućnost izbora i slobode volje koju mu je Allah,

dž.š., podario, te umjesto da se pridržava mjerila koje je stvorio i uspostavio Uzvišeni, on nastoji uspostaviti vlastita mjerila.

Da bismo bolje razumjeli ovu činjenicu trebamo pogledati one stvari u svijetu koje su izvan domašaja ljudske volje. Tamo ćemo naći krajnji red i vrhunsku preciznost. Sve stvoreno živi u u harmoniji koju ne remeti patnja i nepravda.

Sunce, Mjesec, zvijezde, vazduh i drugo na šta čovjek ne može utjecati svojom voljom obavlja svoju funkciju tako da se niko ne tuži na njih, i tako da nikome ne nanose bol i patnju. Niko se neće požaliti da je Sunce zakasnilo izaći ili da neke ljude obasjava a druge ne. Niti je iko doživio to da se desilo da nestanu zvijezde i da se naruši red u kosmosu. Isto tako, niko nije kazao da je udahnuo pa nije našao vazduha. Niko ne može tvrditi da je kiša prestala u potpunosti padati pa da je zbog toga presahnuo život, da su nestale biljke, životinje i ljudi, niti iko može kazati da se Zemlja ikada u pogrešnom smjeru okrenula i tako ljudima naudila.

ONO U SVIJETU ŠTO SE POKORAVA ALLAHOVIM ZAKONIMA ISPUNJAVA SVRHU ZBOG KOJE JE STVORENO

Ništa od maloprije pobrojanog nije se desilo. Sve to podložno je Uzvišenom Allahu, i obavlja svoju ulogu a da mi ne osjećamo i ne primjećujemo kako tu svoju ulogu obavlja bez mogućnosti izbora. Nered i zlo u svijetu javljaju se u stvarima u kojima čovjek ima mogućnost izbora, jer čovjek, skoro po pravilu, svojim slobodnim izborom unosi nered a ne sklad!

Ako se osvrnemo na početak života, vidjet ćemo da nam Uzvišeni Allah ukazuje na to da je Zakon o životu na Zemlji objavio odmah kada je Adem spuštan na Zemlju i da mu je naložio da svome potomstvu prenese ovaj Božiji Zakon, te da neće zalutati niti nesretni biti ako ga budu slijedili:

“Izlazite iz njega svi” – reče On – ‘jedni drugima neprijatelji ćete biti!’ Od Mene će vam uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio uputu Moju neće zalutati i neće nesretan biti.”⁷

Tako je bilo od samog početka čovjekovog života na Zemlji. Allah Uzvišeni jasno je kazao da nesreća i zlo dolaze kao

⁷ Ta-ha, 123.

posljedice udaljavanja od Njegovog zakona, zatim da ako bi se ovaj Zakon primjenjivao onako kako Allah želi, onda ne bi zla na Zemlji bilo. Allah nam je odredio put kojim trebamo ići čim smo počeli živjeti. Dakle, zajedno s Ademom na Zemlju je spušten i Zakon. Adem ga je prenio svojoj djeci, oni svojim potomcima...

Ubrzo se pojavio i čovjekov izbor (*el-irade el-bešerijje*) koji je u svijet položio prvo sjeme zla, i to između Ademovih sinova Habila i Kabila, o čemu nam kazuje Kur'an. Bilo je to prvo ubistvo koje je počinjeno na Zemlji. Jedan Ademov sin ubio je drugoga. Da je Kabil slijedio sljedeće riječi Uzvišenoga: **"I ne ubijte nikoga koga je Allah zabranio, osim kad pravda zahtijeva."**⁸ – ovo se zlo ne bi desilo. Ali, desilo se to da je Kabil postupio suprotno Božijem zakonu i ubio nekoga koga je Allah zabranio ubiti.

U predanjima se prenosi da je Uzvišeni Allah odredio da hazreti Hava prilikom svakog poroda rađa jedno muško i jedno žensko dijete kako bi se ljudski rod razmnožio. Muško dijete iz jednog poroda ženilo bi se sa ženskim iz drugoga i obrnuto. Ali, Kabilu se ne svidje to, jer sestra koja se rodila s njim bijaše ljepša od one koja se rodila s Habilom te odluči usprotiviti se propisima i oženiti se sestrom koja je rođena s njim. Njih dvojica odoše kod Adema i iznesoše ovaj slučaj, a on zatraži od njih da prinesu kurban pa da im Allah presudi. Kur'an nam to prenosi:

"I ispričaj im priču o dvojici Ademovih sinova, onako kako je bilo, kad su njih dvojica žrtvu prinijeli, pa kad je od

⁸ El-Isra', 33.

jednog bila primljena, a od drugog nije, ovaj je rekao: 'Sigurno ću te ubiti!' 'Allah prima samo od onih koji su dobri' – reče onaj."⁹

Ovo nas kazivanje upućuje na to da je Uzvišeni objavio Ademu Zakon čim ga je spustio na Zemlju, tj. nije ostavio čovjeka bez upute ni jednoga trena, već ga je uputio i pokazao mu kako će ispravno živjeti, kako će Allahu pokoran biti i čime će mu se približiti. Neki tvrde kako je Adem na Zemlju spušten bez Zakona, te da su on i njegovi potomci bili ostavljeni bez upute sve dok Allah, dž.š., nije poslao vjerovjesnika Idrisa, a potom i Nuha. Oni koji to tvrde oslanjaju se na kazivanja o vjerovjesnicima koja počinju s Nuhom, a.s., i prema kojima nije bilo vjerovjesnika prije njega. Međutim, to mišljenje je neispravno i u suprotnosti je s pravednošću Uzvišenog Allaha. Kur'an kaže:

"A Mi ni jedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali!"¹⁰

Dakle, neizostavno je da je ljudima odmah morao biti objavljen Zakon, kako bi se mogla ispunjavati pravda da nagrađenim bude onaj ko je pokoran i da kažnjen bude onaj ko je neposlušan bio. Da nije postojao Zakon, kako bi se Kabil i Habil mogli sporiti, i odgovor pri tome od Allaha tražiti? Njih dvojica čvrsto su vjerovali i znali da Allah, dž.š., postoji, a da ih Adem, a.s., nije tome podučio, oni to ne bi znali.

⁹ El-Ma'ide, 27.

¹⁰ El-Isra', 15.

MANJKAVOST LJUDSKOG RAZUMA

Čovjek nije kadar samo putem razuma dokučiti šta Allah, dž.š., od njega traži, kako će Mu ibadet činiti, čime se zaslužuje zadovoljstvo Njegovo a šta srdžbu Njegovu izaziva. Krajnji domjet do kojega razum sam može dospjeti jeste zaključak da svijetom upravlja Bog, te da razmišlja o znakovima u svijetu, stvaranju nebesa, Zemlje, Sunca, Mjeseca i drugoga, upućujući nas na to da je Stvoritelj Svemoćan. On je sve u postojanje uveo, a čovjek to nije kadar učiniti. Niko ne može kazati za sebe da je stvorio Sunce, Mjesec, zvijezde ili Zemlju, niti iko, koliko god snažan i znan bio, može kazati da je sama sebe stvorio. Ove su stvari iznad ljudske moći, makar se i svi ljudi u takvom pokušaju ujedinili, otuda se neizbježnim pokazuje da mora postojati Stvoritelj Koji je sve to u postojanje uveo i Koji je i nas stvorio.

Ko je Taj Stvoritelj? Šta On želi od nas? Te stvari su izvan domašaja ljudskog razuma, i čovjek ih nije u stanju dokučiti. Moć razuma prestaje kod spoznaje da postoji Stvoritelj Koji je

sve stvorio. Ali, kako se Njega imenuje? Šta On od nas traži? Kako ćemo Mu se približiti? Čime ćemo zadovoljstvo Njegovo zaslužiti, a čime ljutnju Njegovu izazvati? Te stvari razumom se ne daju dokučiti.

Da bismo ovo o čemu govorimo približili, navest ćemo sljedeći primjer: kada sjedimo u zatvorenoj odaji i čujemo kucanje na vratima, sve što možemo u tom trenu znati jeste da se neko nalazi ispred vrata. Ali, ko je on, da li je pred vratima muškarac, žena ili dijete? Šta želi? Da li nam želi dobro ili zlo? Da li nam je donio nešto dobro, ili nije donio ništa, da li nam je došao nešto kazati? Ništa od toga ne možemo znati dok ne ustanemo i ne otvorimo vrata.

Uzvišeni Allah je plemenit, i zato nas nije u nedoumici ostavio. Poslao nam je vjerovjesnike da nam vrata nebeska otvore i saopće nam da je Tvorac ovoga svijeta Allah, Slavljen i Uzvišen neka je, da On od nas traži da Mu robujemo, te nam je – kako ne bismo zalutali – odredio kako da Mu robujemo, i obznanio nam je da postoji i život na drugom svijetu, koji će vječno trajati, te da je pokornima blagodati nebrojene, a nepokornima patnje bolne pripremio.

Radi toga je milost Njegova odredila da život ljudski na Zemlji s vjerovjesnikom započne, jer vjerovjesnici su ti koji nam prenose da je Allah sve stvorio i uspostavio Zakon životni kojega se trebamo držati.

ZAKON JE SPUŠTEN S ADEMOM

Činjenica da su se Kabil i Habil za rješenje njihova spora obratili Uzvišenom Allahu kazuje da su bili upućeni u to da je On Tvorac svijeta, a to što su odlučili da prinesu po žrtvu (kurban) dokaz je da su poznavali Zakon, te da su znali kako se čovjek može Allahu približiti činjenjem određenih djela, a da nekim drugim djelima izaziva Njegovu srdžbu. Tako znamo da Allah, dž.š., nije ostavio čovjeka bez Zakona ni jednoga časa, te da je Zakon objavljen odmah s Ademom.

Poznato je da je Uzvišeni primio Habilovu žrtvu, a Kabilovu nije. Kažu da je razlog bio taj što je Habil prinio najljepše od onoga što je imao, Kabil, opet, najlošije – a Allah, Uzvišen neka je, Dobar je i voli ono što je dobro. Kazuje se i da je razlog bio taj što je Habil bio zadovoljan Allahovom odredbom da se oženi djevojkom koja je rođena kada i Kabil, a Kabil se usprotivio odredbi i želio se oženiti svojom sestrom koja je s njime zajedno rođena.

Kako god da je bilo, nas interesira ono što govori Kur'an, tj. da je Uzvišeni Allah primio Habilovu žrtvu, a Kabilovu nije.

Kabil je tada bio dužan povesti računa o tome zašto mu nije primljena žrtva, trebao je zatražiti oprost za grijeh, zapitati se šta kod njega nije u redu, pa pokušati to popraviti. Ali nije učinio tako, već se rasrdio i bratu svome rekao: Ubit ću te. Habil je odgovorio da on nije kriv zbog toga što Kabilova žrtva nije primljena, jer Allah prima žrtvu samo od bogobojažnih.

Ovdje ćemo zastati još jedanput i zapitati se: Ko je kazao Habilu da Allah prima žrtvu samo od bogobojažnih? Morao je postojati neki zakon na osnovu kojega je Habil znao da Allah ne prima žrtvu od onih koji su neposlušni i koji ne vjeruju.

Kur'an dalje kazuje da je Kabil ubio svoga brata Habila. Svejedno je da li je ubistvo izvršeno, kako se prenosi, komandom željeza ili kamena. To nas se ne tiče, ono što je bitno jeste da je to bilo prvo ubistvo u ljudskom rodu i prvo protivljenje Allahovom zakonu na Zemlji, te – koliko nam je poznato – prvo protivljenje Allahovoj volji koja je iskazana u Njegovom Zakonu.

POSILIJE KABILA ČINJENJE GRIJEHA NIJE NIKADA PRESTALO

Ovo je bilo kratko izlaganje o početku grijeha u svijetu. Allah, Uzvišen neka je, pokazuje nam da je zlo posljedica nepoštivanja Njegova zakona. Da je Kabil bio pokoran Uzvišenome i da se pridržavao Njegova zakona, ne bi mu se desilo da ubije svoga brata. To je bio početak grijehenja koje nikada poslije nije prestajalo, kako nam prenosi Kur'an kroz kazivanja o vjerovjesnicima, Nuhu, Hudu, Salihu, Šuajbu, Lutu, Musau i drugima. Nebesa su kažnjavala nevjernike i uništavala ih. O tome nam Kur'an kazuje sljedeće:

"I sve smo prema grijesima njihovim kaznili: na neke vjetar, pun pijeska, poslali, a neke strašnim glasom uništili; neke u zemlju utjerali, a neke potopili. Allah im nije učinio nepravdu, sami su sebi nepravdu nanijeli."¹¹

Međutim, kako su se ljudi udaljili od Allahova zakona? Uzvišeni Allah govori nam o tome u Kur'anu na mjestu gdje govori kako nas je pozvao da posvjedočimo protiv sebe kada smo bili u svijetu berzeha:

¹¹ El-Ankebut, 40.

"I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?' – oni su odgovorili: 'Jesi, mi svjedočimo' – i to zato da na sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali', ili da reknete: 'Naši preci su prije nas druge Allahu ravnim smatrali, a mi smo pokoljenje poslije njih. Zar ćeš nas kazniti za ono što su lažljivci činili?'"¹²

Čovjek se od Allahovog Puta udaljava na dva načina: bilo da je nemaran, da ga zapostavlja i iskrivljuje, ili da neke riječi koje ne pripadaju Allahu pripisuje Njemu. Kada je posrijedi zapostavljanje, ljudi su iz Allahovog zakona zapostavljali ono što se kosi s njihovim prohtjevima. Te stvari koje bi zapostavili potom bi izvitoperili pa bi ljudske riječi, nepravdu čineći, počinjali pripisivati Allahu:

"A teško onima koji svojim rukama pišu Knjigu, a zatim govore: 'Evo, ovo je od Allaha' – da bi za to korist neznatnu izvukli. I teško njima zbog onoga što ruke njihove pišu i teško njima što na taj način zarađuju!"¹³

Nemar ulazi u srca i čini ih slijepima pred Allahovim zakonom.

Zatim dolazi drugi način, a to je slijedenje predaka. Preci počinju udaljavanje od Allahovog zakona, pa ih u tome nastave slijediti potomci još više izvitoperujući ga kako bi ostvarili dunjalučke ciljeve. Svaka generacija čini isto. Allah, Uzvišen neka je, govori nam o tome:

¹² El-E'raf, 172-173.

¹³ El-Bekare, 79.

"A kada im se rekne: 'Slijedite Allahovu Objavu!' – oni odgovaraju: 'Nećemo, slijedit ćemo ono na čemu smo zatekli pretke svoje.' – Zar i onda kad im preci nisu ništa shvaćali i kad nisu na Pravom putu bili?!"¹⁴

Dakle, posrijedi je zanemarivanje reda koji je Allah uspostavio i slijeđenje predaka u onome što je pogrešno. To su temelji na kojima počivaju grijeh i kufr. Zbog toga nas Uzvišeni upozorava da te dvije isprike neće biti prihvatane na budućem svijetu. Na njih smo upozoreni još u berzehu kako se niko od nas ne bi imao pravo pozivati na njih na budućem svijetu.

¹⁴ El-Bekare, 170.

MUHAMMED, S.A.V.S., JE MILOST VJERNICIMA I NEVJERNICIMA

Prirodne nepogode su do poslanstva Muhammeda, a.s., bivale kaznom za nevjernike. S poslanstvom Muhammeda, a.s., nevjernici više nisu bivali kažnjavani prirodnim nepogodama. Za to su postojala dva razloga.

Jedan je taj što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslan kao milost svim svjetovima, dakle i vjernicima i nevjernicima. Ta milost data je na dar svakome ko ima mogućnost izbora na ovom svijetu. Vrata pokajanja svima su otvorena sve do smrtnog časa. Allah Uzvišeni prima pokajanje od svih robova Svojih, dokle god žive na Zemlji, i tako će biti do trena kada će se Sunce sa zapada pojaviti. Ovo je milost koja je posredstvom najodabranijega u rodu ljudskom, neka je Božiji mir s njim, podarena svakom čovjeku.

Drugi je razlog to što je Uzvišeni Allah povjerio sljedbenicima Muhammeda, a.s., da nevjernicima prenose ono što je objavljeno i da ih upućuju na dobro. Potvrda tome jesu sljedeće kur'anske riječi: **"Vi ste narod najbolji od svih koji se**

ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate, i u Allaha vjerujete.”¹⁵

Ako ćemo govoriti o zlu i nesreći u svijetu, onda prije svega trebamo govoriti o savremenom svijetu, jer je po zlu i nesreći nadmašio svako vrijeme do sada. U čemu je tajna?

Uzroci nesreće kriju se u tome što su ljudi napustili Allahov zakon i počeli sami propisivati zakone koje nazivaju pozitivnim, odnosno realnim zakonima. Ti zakoni vladaju sada u većini zemalja u svijetu i prema njima se upravlja umjesto prema propisima koje je odredio Svevišnji. To je tajna nesreće i tegobnosti koje pritišću cijeli svijet uprkos sjajnom materijalnom i naučnom napretku.

Moramo imati na umu da je ljudski razum prikraćen i ograničen, bez obzira koliko je čovjek oštrouman. Koliko god čovjek stekne znanja, opet zna samo neke stvari dok mu druge izmiču. On nije kadar u cjelosti vidjeti problem, zato zakoni koje su ljudi uspostavili svakih nekoliko godina bivaju mijenjani i ispravljani, jer određene stvari promaknu zakonodavcima koji su ih kreirali, te se usljed toga javi potreba da se zakoni iznova razmatraju. Ljudski zakoni neprestano doživljavaju ispravke, i uvijek su ispunjeni nedostacima koji izbijaju na vidjelo jedan za drugim. Tako Allah jasno pokazuje ljudima da je njihov razum ograničen, i da nije u stanju propisati zakon koji je prikladan za ljudski život.

Niko da se otrgne poplavi manjkavih zakona u svijetu i da se zapita: zašto ne primjenjujemo Allahov zakon, jer On je

¹⁵ Alu Imran, 110.

Sveznajući?! Onaj Koji je stvorio čovjeka zna šta je i najbolje za njega. Čovjek koji napravi neku stvar najpozvaniji je i da odredi pravila za njeno održavanje. Kada mi u našem svakodnevnom životu želimo popraviti neku mašinu, ili se obratimo onome ko ju je proizveo, ili pogledamo u katalog gdje je proizvođač naveo pravila za održavanje, ili se, pak, obratimo osobama koje je proizvođač podučio kako se rukuje tom mašinom i kako se ona popravlja.

Međutim, kada je posrijedi Allahov zakon, mi odbijamo slijediti taj isti princip. Ne obraćamo se Stvoritelju da saznamo kako ćemo postupiti s onim što je stvorio, ne postupamo prema propisima koje je On propisao i koje nam je dostavio. To je prvi uzrok zla i nesreće na ovom svijetu.

Neke zemlje – koje su osjetile negativne posljedice zakona kojeg su same donijele – počele su preispitivati te zakone. Naime, desilo se da su spomenute zemlje ukinule smrtnu kaznu, a onda se u tim zemljama počelo iz sveg glasa vikati kako je u njihovom društvu došlo do povećanja broja ubistava. Naposljetku, nije bilo drugog izlaza nego da se ponovo počne primjenjivati Božija odredba, koja nalaže da se ubica kazni smrtnom kaznom.

Kada je riječ o razvodu braka, Uzvišeni Allah dopustio je razvod braka:

“Puštanje može biti dvaput, pa ih ili velikodušno zadržati ili im na lijep način razvod dati.”¹⁶

Katolička crkva donijela je propis prema kojem se zabranjuje razvod braka. Crkva je kazala da je brak zavijeka i da se ne može prekinuti razvodom. Međutim, to je ljudski zakon.

¹⁶ El-Bekare, 229.

Da li se pokazao ispravnim? Nikako, pojavile su se porodične nevolje i nerješivi problemi, tako da je crkva bila primorana donijeti propis prema kojem je razvod braka dozvoljen. Naravno, to nije bio propis kojem je crkva pribjegla zbog priznavanja islamskih propisa, nego zato što je bila prisiljena to uraditi, jer je život to iziskivao. Naime, postoje problemi među supružnicima zbog kojih je razvod bezbolnije i prikladnije rješenje nego nastaviti živjeti u bračnoj zajednici. Kada je katolička crkva proglasila razvod dopuštenim u Rimu je u jednom danu pokrenuto dvadeset hiljada parnica za razvod braka.

O dojenju djeteta, Allah Uzvišeni u Kur'anu kaže:

"Majke neka doje svoju djecu pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude."¹⁷

Potom su se u Zapadnom svijetu pojavili oni koji su tvrdili da je vještačko hranjenje bolje i korisnije za dijete, pojavile su se firme koje proizvode mlijeko za djecu, i koje neutemeljeno daju u javnost kako u svoje proizvode stavljaju vitamine i materije koje ojačavaju dijete a koje se ne nalaze u majčinom mlijeku! Nakon toga pokazalo se da dijete koje dvije godine ne doji majčino mlijeko dolazi u opasnost da oboli od nervnih bolesti, ono odrasta bez osjećaja za porodičnu bliskost, neposlušno je prema roditeljima. Pojavile su se mnogobrojne nervne bolesti koje su uništile cijele generacije, odvođeci ih u drogu i drugo, a pritužbe na to kako su djeca neposlušna prema roditeljima postale su opća stvar.

Onda su isti oni koji su do jučer pozivali da se odustane od prirodnog načina hranjenja novorođenčeta, tj. od dojenja, počeli

¹⁷ El-Bekare, 233.

pozivati da se treba vratiti takvom načinu hranjenja novorođenčeta. Počeli su se održavati naučni skupovi na kojima se govori o tome koliko je korisno i nužno da se novorođenče hrani putem dojenja koje mu omogućava da raste fizički i psihički zdravo.

Interesantno je da smo mi u islamskom svijetu s velikom zdušnošću prihvatili tu promjenu stava u javnosti koja se odnosi na to da novorođenče treba hraniti putem dojenja a da se pri tome nismo sjetili kako nam je to naredio Uzvišeni u časnom Kur'anu. On nam je propisao ispravan način za odgajanje djece. Međutim, umjesto da slijedimo to što nam je propisano mi smo slijedili Zapad koji je govorio da novorođenče ne treba hraniti majčinim mlijekom. Generacije naše djece su na neki način izgubljene. Mi smo se počeli žaliti zbog tih generacija, a nismo shvatili da su te generacije izgubljene zbog toga što smo postupali suprotno od onoga što je propisano.

Možemo nastaviti i navesti još desetine primjera o nesreći koja je zadesila čovjeka zbog toga što je postupao oprečno Allahovim propisima.

Cijeli svijet je zabavljen zlom koje ga ispunja i neće naći načina za rješenje problema u kojem se našao ako se ne bude vratio poštivanju Božijeg zakona, bilo da bude potaknut vjeron ili da to vidi kao nuždu.

Na kraju ovog poglavlja moramo se osvrnuti na dvije važne tačke.

Prva se tiče onoga o čemu ljudi govore u vezi s neravnomjernom raspodjelom dobara na ovom svijetu. Neki narodi

imaju koliko im treba i više od toga, dok drugi nemaju ni koliko im je potrebno.

Druga tačka ogleda se u tome da ljudi smatraju kako je dobro jedino u imetku. Tako za onoga kome je Allah podario imetak vjeruju da je to zato jer je Allah zadovoljan njime, a za onoga kome Allah nije podario imetak smatraju da je u Njegovoj nemilosti.

Radi se o pogrešnim poimanjima. Allah je u svijetu dao onoliko dobara koliko je dovoljno svim stvorenjima do Sudnjeg dana. On imetkom iskušava ljude: imetak može bit kazna, može biti i znak da Allah nije zadovoljan Svojim robom ili se njime može održavati nevjerovanje – neka nas Allah sačuva – kako bi se čovjek osjetio neovisnim i kako ne bi podigao svoje ruke i izgovorio: “Gospodaru moj”, i kako bi otišao s ovog svijeta bez ijednog dobrog djela koje bi mu pomoglo na ahiretu.

PRETPOSTAVKE I UTEMELJENE STVARI

Svi ljudi tragaju za dobrom, ali malo je njih koji znaju gdje je istinsko dobro. U većini slučajeva ljudi tragaju za ovosvjetskim dobrom zaboravljajući na onaj svijet. Takvo gledanje je i kratkovidno i ograničeno, jer onaj ko tako posmatra stvari kupuje nešto što je pretpostavljeno za nešto što je sigurno i izvjesno, a to je, bez ikakve sumnje, golemi gubitak.

Vidjet ćemo, primjerice, kako neki otac ulaže krajnje napore da bi svoga sina pripremio za život. Radi postizanja toga cilja on će potrošiti sve što ima. Tako će izabrati da ga školuje u najboljim školama uprkos golemim troškovima. Nastojat će da ga upiše na neki od najboljih fakulteta uprkos golemim odricanjima koja će morati podnositi. Kada ga upitaš zašto to čini, odgovorit će ti: Zbog budućnosti mog djeteta, da mu osiguram lijepu budućnost. Tada mu možeš kazati: Ti ulažeš svoj trud u nešto što je u domenu pretpostavke, jer sve što činiš temelji se na pretpostavci da će tvoj sin biti živ, da će se truditi i da će postati ugledan na ovom svijetu. Ali, odakle znaš da će

se to i desiti? Odakle znaš da će tvoj sin biti kadar završiti te škole, a kada ih i završi odakle znaš da se neće pojaviti neka žena koja će ga zavesti i kojom će se oženiti i koja će mu biti nesreća. Odakle znaš da ga šejtan neće odvesti u neku bolest koja uništava imetak, zdravlje i budućnost, kao što je alkohol, droga ili kocka ili nešto slično te da će u potpunosti izgubiti budućnost, da neće ostvariti ono što je naumio. Može se desiti da rano umre i da smrt okonča sve nade. Ti ga spremaš za ovaj svijet, a da li si ga spremio za budućí?

Da li si od onoga što si potrošio da bi ga pripremio za ovaj svijet potrošio polovinu ili četvrtinu da bi ga pripremio za budućí svijet? Da li si ga podučio kako će obavljati namaz ili učiti Kur'an? Da li si ga naučio da bude iskren, pouzdan, milostiv prema siromašnima i onima kojima je potrebna pomoć? Da li si ga naučio da održava rodbinske veze? Ili si sve ovo zanemario i ne osvrnuvši se na to?

Nikada mu nisi kazao da treba klanjati namaz mada si primijetio da ne klanja. Nikada mu nisi govorio o Božijem zadovoljstvu, i o tome kako se ono postiže. Nisi ga nikada nagradio za to što je ispunio neki emanet niti zato što je kazao istinu, niti zato što je spriječio nepravdu. Nisi uradio ništa od ovoga mada se dužnostima prema Allahu treba pokloniti pažnja prije nego bilo čemu drugome.

Ovosvjetska budućnost koju s mukom nastojiš osigurati svome djetetu nije uopće izvjesna. Ona se može ostavriti, a i ne mora. Ono što je sigurno jeste da ćeš i ti i tvoje dijete izaći pred Allaha na Sudnjem danu i sigurno će te polagati

račune pred Njim i sigurno će te uživati u Džennetu ili patiti u Vatri. Takvim svojim postupcima ti uzimaš nešto što je tek pretpostavka i poklanjaš tome svu svoju pažnju a zapostavljaš ono što će se sigurno desiti ne poklanjajući tome pažnju i ne osvrćući se na to, mada bi trebao – ako ispravno razmisliš – pripremati sebe, svoje dijete, svoju porodicu za ono što je izvjesno, ako ne u većoj mjeri nego se pripremaš za ono što je u domenu pretpostavke, a onda barem u jednakoj.

STVARNI ŽIVOT

Mnogi ljudi nisu kadri svojim razmišljanjem ocijeniti gdje je dobro. To je činjenica koja nam skreće pažnju da ovosvjet-ska mjerila nisu valjana za donošenje ispravnog suda o tome šta je dobro a šta zlo. Uzvišeni nam Allah pojašnjava:

"A samo onaj svijet je život, kad bi samo oni znali!"¹⁸

Dakle, ahiret je mjesto stvarnoga života, i njemu čovjek treba stremiti, jer ćeš se zasigurno tamo naći i jer ćeš na njemu vječno živjeti. Nečiji život na ovom svijetu traje nekolio trenutaka, dok život drugih traje dugo. Međutim, život na ahiretu je vječan. Tako čovjeka mogu mašiti ovosvjetske blagodati, odnosno čovjek ih može ne doživjeti zbog prerane smrti, ali ga blagodati na ahiretu neće mašiti.

Ali, jesmo li u stanju mjeriti ovaj svijet ovakvim mjerilima? Malo je ljudi koji to čine. Većina mjeri dobro jedino ovosvjet-skim mjerilima. Dobro se prema njihovom mišljenju ogleda u imetku i ovosvjetskom utjecaju. Na druge stvari se ne osvrću.

Onaj kome Allah da imetka i obilnu opskrbu, smatra kako je to znak da je Allah Uzvišeni zadovoljan te da mu ukazuje

¹⁸ El-Ankebut, 64.

počast, a onaj kome nije dat imetak i obilna opskrba drži da je Allah na njega srdit i da ga prezire. O tome Uzvišeni kaže:

“Čovjek, kada Gospodar njegov hoće da ga iskuša pa mu počast ukaže i blagodatima ga obaspe, rekne: ‘Gospodar moj je prema meni plemenito postupio!’ A kad mu, da bi ga iskušao, opskrbu njegovu oskudnom učini, onda rekne: ‘Gospodar moj me je napustio!’ A nije tako! Vi pažnju siročetu ne ukazujete, i da se puki siromah nahrani – jedan drugog ne nagovarate, a nasljedstvo pohlepno jedete i bogatstvo pretjerano volite.”¹⁹

Nad ovim ajetima trebamo se poduže zamisliti, jer u njima Uzvišeni ispravlja čovjekovo poimanje dobra i zla, to poimanje koje je krivo kod mnogih od nas. Uzvišeni kaže: **“Čovjek, kada Gospodar njegov hoće da ga iskuša pa mu počast ukaže...”** To znači da su ovosvjetsko dobro, obilna opskrba i svaki ugled na ovom svijetu kušnja kojom Uzvišeni stavlja na ispit Svoje robove. Kušnja sama po sebi nije nešto pokuđeno. Ono što može biti pokuđeno ili pohvalno jeste njen ishod.

Svevišnji kuša ljude na ovom svijetu kroz dobro i zlo, tj. kroz ono za šta vjeruju da je dobro i kroz ono za šta vjeruju da nije dobro za njih. Kur’anska poruka koja potvrđuje kazano glasi: **“Mi vas stavljamo na kušnju i u zlu i u dobru.”²⁰**

I dobro je iskušenje za ljude u potpunosti kao i zlo, jer je sav život ispunjen kušnjama i ispitima. I sam Sulejman, a.s.,

¹⁹ El-Feđžr, 15-20.

²⁰ El-Enbija, 35.

znao je kada mu je dobri rob Božiji u tren oka donio Belkisin prijesto da ga Allah stavlja na kušnju. Gdje se u ovom slučaju krilo iskušenje? Radi se o tome da je Sulejman, a.s., vidio kako postoji neko ko je znaniji od njega. Bio je to upravo dobri rob Božiji koji je donio Belkisin prijesto u tren oka.

U ovakvoj situaciji on je mogao ili zahvaliti Uzvišenom Allahu za to što mu je skrenuo pažnju da se ne uznesu vlašću koju mu je dao, te da spozna kako Uzvišeni daje ono što hoće i onome kome hoće i da ga zahvaljujući toj spoznaji ne obuzme uznositost koja je, Allah neka nas sačuva, početak nevjerstva, ili je mogao dići glas protiv onoga što se dogodilo i reći: Gospodaru moj, kako si mi dao svu ovu vlast pa si zatim dao drugom Svome robu da bude odlikovan nada mnom? U tom slučaju bio bi kao neko ko ustaje protiv Božije odredbe čime bi ušao u nevjerstvo.

Sulejman, a.s., bijaše svjestan toga ispita, te stoga – kako nam Kur'an prenosi – kaza: **“A ko je zahvalan - u svoju je korist zahvalan”²¹**, što će reći da zahvalnost koju ljudi iskazuju Allahu niukoliko ne povećava Njegovu vlast niti moć. Jer, On je apsolutno Savršen. Zahvalnost donosi Allahovu nagradu upravo onome ko je iskazuje. Isto tako, ni nevjerovanje ne može nauditi Allahu, jer On je apsolutno Savršen i Uzvišen. I onda kada niko od ljudi ne bi vjerovao, Allahova vlast time ne bi bila nimalo umanjena. Allah ni o kom ne ovisi, kako Kur'an kaže: **“A ko je nezahvalan pa, Gospodar moj je neovisan i plemenit.”²²**

²¹ En-Neml, 40.

²² En-Neml, 40.

Ali čovjek, kada mu Allah, Uzvišen neka je, počast ukaže i blagodat podari, on kaže: **'Gospodar moj je prema meni plemenito postupio'**, a kad mu opskrbu oskudnom učini, on kaže: **'Gospodar moj me je napustio'**. To su mjerila kojima čovjek prosuđuje dobro i zlo. Obilnu opskrbu i brojne blagodati vidi kao dobro, a kada mu pomanjka opskrbe, smatra da je Allah srdit na njega i da nije zadovoljan njime. No, Allah, dž.š., ispravlja ovo pogrešno poimanje i kaže: **'A nije tako'**. Tj. vi razumijevate na pogrešan način: jer, niti je obilna opskrba znak zadovoljstva niti je malo opskrbe znak srdžbe Allahove. I jedno i drugo su ispiti i kušnje za čovjeka. I jedno i drugo svjedočit će o čovjeku na Sudnjem danu: da li je Allahovu odredbu prihvatio sa zadovoljstvom i zahvalnošću ili uz nevjerovanje i nezahvalnost?

Zatim Uzvišeni predočava uzroke koji dovode do toga da čovjeku budu uskraćene blagodati. Prvi od tih uzroka, kako nam kazuje Kur'an, jeste **'...vi pažnju siročadi ne ukazujete'**. Brigu o siročadi Uzvišeni je naveo kao prvi razlog za postojanje blagodati, dok je nebriga za siročadi prvi uzrok zbog kojega blagodati nestaju. Zašto? Da bi se u zajednici razvila solidarnost, da jaki ne bi tlačili slabe. A siroče, dijete koje je izgubilo oca i koje je utučeno i slabašno, lahko je bilo kome da uzme ono što mu pripada i da postupa prema njemu kako mu se prohtije, jer je ono slabo i nezaštićeno.

Allah, Uzvišen neka je, hoće da je svako ko živi u zajednici islama spokojan za svoju djecu za svoga života, a isto tako da je spokojan da će biti pod okriljem brige i pažnje i nakon što

on preseli na drugi svijet. Radi toga briga o siročetu zauzima visoko mjesto kod Uzvišenog Allaha. Čak i ako ga pomiluješ po glavi, imat ćeš za to sevapa koliko je dlaka na njegovoj glavi, tj. za svaku dlaku po jedan sevap.

Uzvišeni Allah skreće nam pažnju na to koliko vrijedi briga i blago postupanje prema siročetu. A kazna za nepravedno postupanje prema siročetu neće biti samo na ahiretu već i na dunjaluku. Onome ko nepravedno i grubo postupa prema siročetu Uzvišeni će uskratiti blagodati. Pogledaj šta kažu sljedeći ajeti:

"Znaš li ti onoga koji onaj svijet poriče? Pa to je onaj koji grubo odbija siročće."²³

U navedenim ajetima kao da se hoće reći kako vjernik ne može grubo postupati prema siročetu, već da tako mogu postupati samo oni koji poriču drugi svijet.

²³ El-Ma'un, 1-2.

UZROCI KOJI DOVODE DO USKRAĆIVANJA BLAGODATI

Pored naprijed navedenog Uzvišeni nam navodi i druge uzroke koji dovode do uskraćivanja blagodati. Tako kaže: **“I da se puki siromah nahrani – jedan drugog ne nagovarate.”**²⁴ Neki smatraju da je ‘puki siromah’ (*miskin*) onaj ko nema apsolutno ništa; međutim, riječ je o tome da nema onoliko koliko mu je dovoljno. Argument za ovakvo tumačenje leži u ajetu koji kaže: **“Što se one lađe tiče, ona je vlasništvo siromaha koji rade na moru.”**²⁵ Dakle, *miskin* je neko ko nema dovoljno za preživljavanje, jer u ajetu spomenuti ljudi nazvani su tim imenom, mada su posjedovali lađu.

Dešava se da neki ljudi čak podstiču i pozivaju da se siromasima ne udjeljuje hrana. A traženje hrane je ustvari najiskrenija molba za pomoć, jer kada neko od tebe zatraži novac, može biti da na taj način zarađuje; kada zatraži odjeću, može biti da to čini kako bi je prodao; ali, kada te neko zamoli za

²⁴ El-Fedžr, 18.

²⁵ El-Kehf, 79.

zalogaj hljeba, onda se sigurno radi o nekome ko je gladan i nema hrane. Stoga, oni koji siromasima ne daju hrane i ustrajavaju u tome čine veliki grijeh koji ih ostavlja bez blagodati.

Uzvišeni kaže i sljedeće: **“A nasljedstvo pohlepno jedete i bogatstvo pretjerano volite.”**²⁶ I zbog ovih stvari čovjeku bivaju uskraćene blagodati. Radi se o tome da ti jedeš nasljedstvo koje pripada drugome, da jedeš nasljedstvo siročadi dok su mali ili se dovijaš i na razne načine uzurpiráš ono što im kao nasljedstvo pripada kada odrastu, naročito ako je onaj koji im je ostavio nasljedstvo već umro. U tom slučaju pruža se čovjeku prilika da se poigrava s imetkom siročadi, ne bojeći se da će ga iko od ljudi otkriti. Tako stečeni imetak haram je i za njega će Allah kazniti čovjeka još na ovome svijetu time što će mu uskratiti blagodati. A pored ove postoji i kazna na drugom svijetu.

²⁶ El-Fedžr, 19-20.

ULOGA IMETKA U ŽIVOTU ČOVJEKA

Ljubav prema imetku tjera čovjeka da ga gomila, čime se gubi sama svrha imetka. Naime, imetak ima pokretačku ulogu u životu čovjeka, a ukoliko ga staviš u stanje mirovanja, onda remetiš tu pokretačku snagu, jer time zatvaraš na neki način opskrbu drugim ljudima. Onim imetkom koji, pak, čovjek utroši otvaraju se vrata opskrbe u zajednici, bez obzira da li je to učinjeno s ciljem ili bez njega. Tako, primjerice, neko kani izgraditi zgradu, želeći na taj način postati imućnim čovjekom koji će na ovom svijetu biti zaštićen od zla siromaštva. No, šta on u suštini uradi?

On time otvara vrata opskrbe za inženjera koji će mu uraditi plan, zatim za vlasnika zemlje, za radnike koji će iskopati temelje, postaviti željezne armature i sazidati zgradu, zatim za stolare, za one koji proizvode ili ugrađuju sanitarne elemente ili podove, kao i za tvornice koje proizvode cement, željezo, staklo, aluminij, ciglu i drugo.

Ovim se otvaraju vrata opskrbe za hiljade radnika, stotine tehničara i desetine tvornica. Na taj način odvija se život i društvo ostvaruje korist. I to cjelokupno društvo, mada čovjek sam nije svjestan toga. Dok ulažeš materijalna sredstva ti ustvari potičeš blagostanje, mada to nemaš na umu. S druge strane, gomilanjem imetka potičeš bijedu i siromaštvo u društvu.

Kada imetku oduzmeš njegovu funkciju time činiš veliki grijeh prema društvu i prema ljudima. Uzvišeni Allah ne želi da društvo u kome žive muslimani bude siromašno, potišteno i u oskudici.

Onaj ko nešto voli uvijek nastoji biti s time što voli. Tako je i s čovjekom koji voli imetak: on nastoji da ga skuplja i time prijeći da imetak bude u funkciji koja mu pripada. A šta će s takvima biti na Sudnjem danu?

“Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovu putu – navijesti bolnu patnju na Dan kad se ono u vatri džehennemskoj bude usijalo, pa se njime čela njihova i slabine njihove i leđa njihova budu žigosala. ‘Ovo je ono što ste za sebe zgrtali; iskusite kaznu za ono što ste gomilali!’”²⁷

Ljubav prema imetku nagnava čovjeka da traga za njim na svaki način, ne razdvajajući dozvoljeno od zabranjenog, niti lijepo od ružnog. On sakuplja imetak gdje god može doći do njega, ne mareći ni za čim drugim do da ga uveća. Pritom ne preza ni od kršenja Allahovih zabrana, niti od nepravde i nereda. A onda mu Allah onemogućujući njegovo stjecanje i uskrati mu Svoje blagodati.

²⁷ Fit-Tevbe, 34-35.

IMETAK I PRESTIŽ: BLAGODAT ILI PATNJA?

Ljudi vjeruju da je u imetku dobro, mada je suština drukčija, jer imetak, umjesto da predstavlja blagodat, zna predstavljati i patnju za čovjeka. Isto tako, ima ljudi koji vjeruju da je Allah zadovoljan njihovim bogatstvom, utjecajem i vlašću, mada nije tako.

Uzvišeni Allah pojasnio je to u jasnoj Knjizi i dao nam primjere koji kazuju da imetak može biti put u nevjerstvo, silništvo i grijeh. Ima više takvih primjera, a mi ćemo spomenuti neke od njih. Pogledaj slijedeće Njegove riječi:

"Zar nisi čuo za onoga koji se s Ibrahimom o njegovu Gospodaru prepirao, onda kada mu je Allah carstvo dao? Kad Ibrahim reče: 'Gospodar moj je Onaj Koji život i smrt daje', on odgovori: 'Ja dajem život i smrt!' - 'Allah daje da Sunce izlazi sa istoka', reče Ibrahim, 'pa učini ti da grane sa zapada!' I nevjernik se zbuni. A Allah silnicima neće ukazati na Pravi put."²⁸

²⁸ El-Bekare, 285.

Nebitno je ko je bio ovaj čovjek, jer kur'anska kazivanja ne poklanjaju pažnju osobama zbog njih samih, već imaju za cilj dati ljudima životne primjere. Ono o čemu kazuje Kur'an ponavlja se u svim vremenima i prostorima. Radi se o kazivanjima koja imaju univerzalni karakter i koja ne počivaju na osobenosti likova o kojima govore, s izuzetkom kazivanja o Merjemi kćerki Imranovoj i Isau, sinu njezinu, neka je Allahov mir s njima. To je jedina kur'anska pripovijest koja se odnosi isključivo na osobe o kojima govori, jer niko neće imati sudbinu kakvu su imali oni.

Čovjek koji se spominje u navedenom ajetu nastojao je navodeći svoje argumente opovrći Ibrahima, a.s., koji je došao da ga uputi na Pravi put. Tome čovjeku Allah je dao carstvo, ugled, vlast i imetak, a on je, umjesto da zahvaljuje Allahu na blagodatima i da svjedoči o dobru koje mu je Allah dao, stao raspravljati sa Ibrahimom, a.s., navodeći svoje argumente – argumente nevjerstva. Carstvo koje mu je Allah podario nije ga navelo da vjeruje, već da ne vjeruje i da negira postojanje Uzvišenoga i Slavljenoga.

Kada mu je Ibrahim, a.s., skrenuo pažnju na to da je Uzvišeni Onaj Koji daje i uzima život, on nije pristao priznati to već je kazao: **'Ja dajem život i smrt!'** A kako čovjek može davati život i smrt? Nevjernik kome je Allah dao carstvo kazao je: dovedite mi toga i toga čovjeka, a zatim je naredio: ubijte ga, pa je prije nego je čovjek bio ubijen kazao: oprostio sam ti. Zatim se okrenuo Ibrahimu tvrdeći da on daje život i smrt, tj. da kroz izdavanje naredbe za ubistvo daje smrt, a da poštenom od ubistva daje život!

Eto tako, ni blagodat ni carstvo ni imetak ovome čovjeku nisu povećali vjeru i zahvalnost Allahu, već su uvećali njegovu nevjerstvo, Allah neka nas sačuva.

Kada se Ibrahim, a.s., pozvao na dokaz iz svemira, koji nadilazi ljudsku moć, tj. na Sunce kazavši: **'Allah daje da Sunce izlazi sa istoka, pa učini ti da grane sa zapada!'** tada se suočio sa stvarnošću i zbunio se. Naime, to je za njega bilo neočekivano, jer se sam nije nikada osvrtao na Allahove znakove u kosmosu.

Allah, Slavljen neka je, kazuje nam da se čovjek kada ga zavede imetak i kada ga počne koristiti kao moć i utjecaj, zaboravivši pri tome da mu ga je Allah podario, on se tada uzobijesti, što znači da počne prelaziti Allahove granice i prisvaja sebi ono što mu ne pripada. Allah o tome kaže: **"Uistinu, čovjek se uzobijesti čim se neovisnim osjeti."**²⁹

Imetak navodi čovjeka da se uzobijesti i stvara kod njega osjećaj da je u stanju sve učiniti. Zašto da ne, kada posjeduje imetak kojim može postići šta želi!? Čovjek dođe u stanje da počne misliti kako je neovisan o Allahu Uzvišenom te da mu više nije potrebna Njegova pomoć i zadovoljstvo. Tada postaje gord i obijestan.

Kur'ansko kazivanje o Karunu možda najjasnije govori o tome. Allah je Karunu podario toliko imetka koliko nije dao nikome od ljudi. No, da li je to blagostanje uvećalo njegovu zahvalnost i da li je zbog toga više spominjao Allaha, dž.š.!? Ili se, pak, počeo uznositi i imetak sebi pripisivati govoreći kako

²⁹ El-'Alek, 6-7.

ga je znanjem i sposobnošću svojom, a ne milošću Allahovom stekao!

Evo kako nam Kur'an govori o Karunu:

"Karun je iz Musaova naroda bio, pa ih je tlačio, a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi. 'Ne budi obijestan, jer Allah ne voli one koji su obijesni!' – govorili su mu ljudi iz naroda njegova."³⁰

Allah, Uzvišen i Slavljen neka je, darovao je Karunu riznice i blaga koja nije darovao nikome od Svojih robova, ali se on umjesto da pada na sedždu Allahu i da Mu zahvalan bude uzoholio i nepravedno prema ljudima postupati stao. Kada su ga oni upozorili na Allahove propise i na to da mu je Allah blagodati podario, on je, kako nam kazuje Kur'an, rekao: **'Ovo što imam stekao sam znanjem svojim, tako ja mislim'**³¹

Karun je blagodati koje su mu bile podarene pripisivao samome sebi, zaboravljajući da je to Allahova dobrota. Mislio je da ne ovisi o Allahu Uzvišenom. Kako ga je Uzvišeni kaznio zbog njegove obijesti i nevjerovanja? Evo kako Kur'an opisuje Karunov kraj:

"I Mi smo i njega i dvorac njegov u zemlju utjerali, i niko ga od Allahove kazne nije mogao odbraniti, a ni sam sebi nije mogao pomoći."³²

Imetak u velikom broju slučajeva biva kaznom za ono ga ko ga posjeduje, jer se čovjek u trenucima kada mu oslabi

³⁰ El-Kasas, 76.

³¹ El-Kasas, 78.

³² El-Kasas, 81.

iman počne osjećati neovisnim, počne nijekati Allaha, dž.š., i sam sebi blagodatipripisivati. Kada umre ostavljajući imetak za sobom, odlazi pred Allaha, dž.š., sam, bez imetka i ugleda da kaznom najžestčom kažnjen bude.

Da li je imetak u ovakvim slučajevima blagodat ili patnja?

Dešava se da čovjek, kada se nađe u oskudici osjeća ovisnost o Allahu, a onda kada stekne imetak počne živjeti neispravnim životom i on i njegova porodica. Potom taj golemi imetak njegova djeca potroše kupujući drogu ili igrajući igre na sreću, ili ga Allah, dž.š., kazni kakvom neizlječivom bolešću zbog koje počne trošiti goleme pare kupujući lijekove od kojih nema koristi. Ječi zbog bolova, a uskraćeno mu je sve: u kući ima svega što se poželjeti može, ali mu je sve to nedostupno. Nije u stanju staviti zalogaj u usta, ne može probaviti ni zalogaj mesa koje voli, a ako ga i probavi to mu izazove nesnosne bolove. Da li je to dobro?

Ovi primjeri i drugi, koje nam Kur'an daje i koje ćemo podrobno proučiti potvrđuju nam da imetak nije sam po sebi dobro, kao što ljudi obično misle. Ima ljudi koji proklinju dan kada su stekli imetak, jer im je on srušio život, uništio rahatluk i djeci njihovoj nanio patnju.

To je kazna na ovome svijetu. Dokle god čovjek u pogledu imetka ne vodi računa o Allahu, dotle i Allah ne čuva čovjeka od imetka, već učini da imetak upravlja njime i da ga odvede u Džehennem. Neka nas Allah, dž.š., sačuva!

ŠTA JE DOBRO? ŠTA JE ZLO?

Prije nego počnemo govoriti o dobru i zlu moramo definirati pojam dobra i zla, budući da se ova dva pojma u glavama mnogih ljudi miješaju.

Ljudi obično vide dobro kao nešto što čovjeka dovodi do krajnjeg cilja. Čovjek se rađa na dunjaluku, potom stasava, završava osnovnu pa srednju školu, zatim fakultet, onda magistrira, doktorira i tako provodi svoj ovosvjetski život sve do časa smrti. Nakon toga bit će proživljen i ukoliko je bio dobar na dunjaluku ući će u Džennet, a to je vječna blagodat od koje nema veće. Drukčije kazano, poslije Dženneta ne postoji “poslije”.

Čovjekov cilj jeste dostići blagodat Dženneta, a ona se postiže isključivo ukoliko se vlastiti ciljevi i htijenja podrede načinu života koji je propisao Allah, dž.š., (*menhedžullah*). To je onda dobro iza kojeg ne postoji nikakvo “poslije”.

Zlo je – kako ga ljudi razumijevaju – sve što se ne poklapa s čovjekovim željama. Bilo šta čemu stremimo ili za čim

tragamo, ukoliko se ne ostvari smatramo za zlo. Jer to je nešto što smo željeli, a ono nam je uskraćeno.

Čovjek će držati za zlo ukoliko je, primjerice, trgovac te sklopi ugovor pod uvjetima koji mu osiguravaju veliki profit, a potom se promijene cijene te umjesto da zaradi, propadne. Čovjek će smatrati da mu se desilo zlo i onda kada želi neko radno mjesto a ne uspije ga dobiti, ili, pak, ako stremi položaju, ugledu ili vlasti pa to ne uspije ostvariti.

To znači da je zlo, prema ljudskom shvatanju, sve što je suprotno njegovim željama i htijenjima, bez obzira da li je to što čovjek želi u skladu s onim što je Uzvišeni propisao ili ne.

Kada čovjek želi postići neki cilj, on neizostavno mora uložiti trud i susresti se s teškoćama. Tako, primjerice, student ima za cilj položiti ispit, stoga svakodnevno pohađa nastavu, provodi noći u učenju i trpi mnogo uskraćujući sebi izlaske s društvom, gledanje televizije, učestvovanje na porodičnim okupljanjima i sl. Umjesto svega toga on se zatvara u svoju sobu i ostaje učiti, čak i spava posve malo, sve dok ne stigne do svoga cilja.

Iskustvo nam pokazuje da čovjek koji isključivo udovoljava svojim željama ne postiže dobro u životu. Zašto?

Da bi postigao dobro, čovjek mora raditi, voditi računa o obavezama i žrtvovati se. Tako će onaj student koji većinu vremena provodi u zabavi, udovoljavjući svim svojim prohtjevima samo osjetiti trenutačno uživanje. Međutim, on nikada neće stići do cilja i ostat će bez budućnosti koja pruža dostojanstven život. Tako je i s bilo kojim drugim poslom na ovom

svijetu. I trgovac koji ne radi marljivo i ne traži odgovarajuću robu koja će imati umjerenu cijenu da bi tako privukao mušterije, te ukoliko ga ne odlikuju povjerljivost i iskrenost, završit će u bankrotu, i tako, naravno, neće postići ono što želi.

ISLAMSKA - BIBLIOTEKA . NET

OPĆI SMISAO DOBRA

Želimo li svojim djelima postići dobro, onda trebamo znati da je istinsko dobro ono koje dolazi od Uzvišenog Allaha, jer to dobro je trajno i neprolazno, ono se uvećava a ne umanjuje. Sve na ovome svijetu postaje manjim, osim dobra koje dolazi od Uzvišenog.

Ima jedna poslovice koja kaže: "Imetak je dobar sluga, ali zao gospodar." Kada stekneš imetak, on ti omogućava da njime ostvariš sve drugo. Pomoću njega kupuješ ono što želiš i pribavljaš ono za čim ti duša žudi. Tako se stvari odvijaju ako ti je imetak sluga. Međutim, ukoliko imetku daš položaj gospodara, tj. ukoliko ti je skupljanje imetka cilj koji nastojiš ostvariti, ne vodeći računa da li to radiš na dozvoljen ili nedozvoljen način, postaješ njegovim robom. Kao takav nećeš se okoristiti imetkom i bit ćeš samo osobom koju on drži u okovima.

Jedna od stvari koja se mora znati jeste da imetak nije neposredna već posredna opskrba (*rizk*), jer pomoću imetka kupuju se određene stvari, ali se on ne može koristiti neposredno, tj. ne može se kao takav jesti. Da bismo to pojasnili, navest ćemo jedan primjer.

Pretpostavimo da imaš brdo zlata i brdo srebra, te da ogladniš i ožedniš. Da li bi mogao jesti zlato ili piti srebro? Naravno, ne. Pretpostavimo zatim da ti u trenutku dok osjećaš da ćeš umrijeti od žeđi dođe neki čovjek noseći čašu vode i želi ti je prodati za pola brda zlata. Da li bi pristao na to? Ili da ti neko donese hrane i zatraži od tebe pola brda srebra u trenutku kada skoro umireš od gladi. Zar mu ne bi dao? Naravno da bi.

Dakle, imetak nije neposredna, već posredna opskrba. On se ne da ni jesti ni piti. Dakako, on jeste posredna opskrba, jer se za njega može kupiti hrane, odjeće i drugoga ono što nam je Allah, dž.š., propisao.

Sve što se nalazi na ovome svijetu jeste dobrobo ukoliko se podvrgne Allahovim propisima, u suprotnom to nije slučaj.

Ukoliko se imovina koristi za pomaganje siromašnima i siročadi, te za ostala dobra djela, to je onda dobro. Međutim, ako se koristi za nešto što predstavlja činjenje nereda na Zemlji, imovina postaje zlo. Isto je i s ugledom. Ukoliko se ugled koristi da bi se uklonila nepravda, rješile neke ljudske nevolje i udovoljilo pravdi, tada on predstavlja dobro. Posluži li, pak, da se drugima nanese nepravda, ugled postaje zlo. Život, ako ga čovjek provodi čineći dobra djela jeste dobro, a ako ga provodi čineći ljudima nepravdu, onda je zlo.

Stvari, dakle, nemaju apsolutni karakter. Njihov karakter ovisi o tome kako im pristupamo. Zlo u svijetu – kao što rekosmo – dolazi od čovjeka, kao posljedica njegovog pristupa stvarima.

ČOVJEK I DOGAĐANJA U SVIJETU

U svijetu se dešava ogroman broj stvari, ali se njihovo događanje odvija u skladu s tri glavna principa.

Postoje događaji kod kojih čovjek nema mogućnost utjecaja ili izbora. Uzmimo za primjer slučaj kada čovjek ide putem i udari ga auto ili padne kamen na njega, ili, pak, da mu pogine dijete ili ga zadesi neka bolest i sl. Svi ovi i njima slični događaji odvijaju se bez mogućnosti izbora ili sprečavanja.

Postoje i događaji koji zadese čovjeka, a koje prouzrokuju drugi ljudi, kao kada, recimo, čovjeka neko napadne na putu ili ga gurne i obori na zemlju i tome slično.

Naposlijetku, postoje i događaji kod kojih čovjek ima mogućnost izbora. Među takvim događajima najvažnije mjesto svakako zauzima i Allahov zakon “*učini*” ili “*nemoj učiniti*” jer čovjek ima mogućnost da uradi ili ne uradi bilo šta od onoga za šta mu je Uzvišeni kazao “*učini*”. Isto je i u slučajevima za koje je Allah, slavljen neka je, rekao “*nemoj učiniti*”, u kojima čovjek ima mogućnosti izabrati, da li da nešto učini ili ne učini. Da čovjek nema mogućnost izbora, Uzvišeni ne bi ni rekao “*učini*”.

Budući da je Uzvišeni Allah dao čovjeku mogućnost izbora, propisao mu je i polaganje računa, nagradu i kaznu. I

nagrada i kazna su pravedne upravo zato jer svako ima mogućnost izbora da nešto uradi ili ne.

Stvari u kojima čovjek nema udjela i koje se ne dešavaju prema njegovoj volji ili izboru Njegove su odredbe koje se dešavaju u Univerzumu. Njegove odredbe uvijek su dobro, mada one u našim ograničenim pogledima ili ograničenim shvatanjima mogu izgledati kao zlo. Sve što dolazi od Allaha je dobro. Ono što kod čovjeka u pogledu Allahova, dž.š., određenja stvara osjećaj nelagode i osjećaj trpljenja jeste rezultat činjenice da mi nemamo u vidu cjelokupnu sliku.

Gospodar naš Uzvišeni primjer za to naveo nam je u kur'anskoj suri "El-Kehf ", vezano za susret Musa, a.s., i Dobrog roba. Naime, sve što je Dobri rob uradio izgledalo je u Musaovim, a.s., očima kao zlo djelo. Dobri rob je potopio lađu koja je pripadala siromasima, potom je sreo jednog maloljetnog dječaka i ubio ga bez razloga i naposljetku je ušao u jedno selo u kojem su živjeli loši ljudi koji mu ne htjedoše dati ni komad hljeba da utoli glad a on im popravi zid koji se htio srušiti.

Sva ova djela – kako ih je vidio Musa, a.s., bila su zlo, a ustvari, bile su to odredbe Uzvišenog Allaha, koje su u cjelosti dobro. Dobri rob potopio je lađu kako je ne bi oteo neki vladar koji je bio silnik i kako bi ona ostala siromasima koji su od nje živjeli. Time je učinio plemenito djelo. Dječak kojega je ubio, odveo bi u budućnosti svoje roditelje u nevjerstvo. Umjesto toga djeteta Allah, dž.š., podario im je drugo hairli dijete. S druge strane, smilovao se i roditeljima i djetetu jer ga je uzeo prije nego je postalo punoljetno, da bi ga uveo u Džennet bez polaganja računa. A što se tiče popravljajana zida, pod njime se nalazilo zakopano blago

koje je ostavio neki čestit čovjek i namijenio ga svojoj djeci. Na taj način Allah, dž.š., sačuvao je blago za djecu dok ne odrastu, umjesto da ga se dočepaju loši ljudi iz sela.

Dakle, jasno je da mi nismo kadri donositi sudove o događajima koji nas okružuju, jer nemamo uvida u cjelokupnu sliku, već stvari gledamo parcijalno, a Allah, Uzvišen neka je, kaže u Knjizi plemenitoj:

"A vama je dato samo malo znanja."³³

"Ali većina ljudi ne zna."³⁴

Mi se moramo navići da sve što dolazi od Allaha, dž.š., prihvatamo kao dobro, čak i onda kada ne shvatamo u čemu je mudrost određenog događaja. On nam je stavio do znanja da mi nismo u stanju donijeti valjan sud o stvarima i događanjima u svijetu. U Kur'anu tako nailazimo na brojne ajete koji zahtijevaju od nas da ne uzimamo stvari shodno našem shvaćanju i znanju, jer su naše shvaćanje i znanje ograničeni:

"Možda vi nešto prezirete, a to je dobro po vas, a možda nešto volite a to je loše po vas. Allah zna, a vi ne znate."³⁵

Mi se ne trebamo upuštati u donošenje suda o sudbini koja nas je zadesila, jer ljudi ne razlikuju šta je dobro a šta zlo u tome pogledu i ne znaju stvarnu pozadinu onoga što ih zadesi. Sve što nas zadesi trebamo posmatrati kao dobro, jer sudbina koju Allah, dž.š., propisuje ljudima donosi im samo dobro. A zlo dolazi od samog čovjeka.

³³ El-Isra, 85.

³⁴ Er-Rum, 6.

³⁵ El-Bekare, 216.

Uzmimo kao primjer čovjeka koji je bio imućan ili je imao vlast, a potom mu je Allah, dž.š., oduzeo imetak ili vlast. Takav čovjek vjerovat će kako je ono što mu se desilo zlo, pa će proklinjati dunjaluk i žaliti se Uzvišenom zbog sudbine koja ga je zadesila. A sama suština toga što mu se desilo potpuno je drukčija. Pogledajmo šta kaže Uzvišeni:

"Reci: 'O Allahu, Koji svu vlast imaš, Ti vlast onome kome hoćeš daješ, a oduzimaš je od onoga koga hoćeš; Ti onoga koga hoćeš uzvisuješ, a onoga koga hoćeš unizuješ; u Tvojim ruci je svako dobro, Ti, uistinu, sve možeš!'"³⁶

Kako Allah, dž.š., traži od nas da o Njemu kažemo: **'u Tvojim ruci je svako dobro'**, to onda znači da je i stjecanje i gubljenje vlasti i imetka dobro.

Stjecanje imetka i vlasti svi ljudi drže za nešto što je dobro. I onaj kome Allah, dž.š., podari imetak i vlast, kao i drugi ljudi, vidi to kao nešto dobro. Međutim, kako gubljenje imetka i vlasti može biti dobro!?

Uzvišeni Allah kaže za Sebe: **"Ti vlast oduzimaš od onoga koga hoćeš"**. Dakle, gubljenje vlasti nikada se ne dešava po izboru, već je Allah, dž.š., oduzima ljudima uprkos njihovoj volji koja ju svim silama nastoji zadržati. Kako onda to može biti dobro?

Kazali smo već kako Uzvišeni zna stvari u njihovoj sveukupnosti i zna kakav će ishod one imati vezano za čovjeka: da li će ga odvesti u Vatru gdje će patiti ili u Džennet u kome će uživati. U tome smislu događanja u životu ne treba posmatrati odijeljeno već ih treba gledati kao povezana.

³⁶ Alu Imran, 26.

Uzroci i posljedice su u međusobnoj povezanosti pa će onaj ko radi dobra djela zaslužiti Džennet, a onaj ko griješi i ko je neposlušan zaslužiti kaznu na ahiretu. Kada Allah, dž.š., oduzme nekome vlast On ga možda time spašava od teškog grijeha koje bi ga zauvijek odvelo u Vatra. Allah, dž.š., svojim sveobuhvatnim znanjem zna da će se taj čovjek osiliti i postati zulumčar, pa Svojom milošću želi da ga spasi kazne tako što mu oduzima vlast. Da li je ovo dobro ili zlo? Vlast toga čovjeka svakako bi prošla. Šta je onda bolje: da potraje nekoliko godina do kraja njegova života i tada nestane ili da mu je Svevišnji oduzme iz milosti, kako ne bi pao u Njegovu srdžbu? Ovaj čovjek golemim zlom smatrat će trenutak kada mu je vlast oduzeta, međutim, na budućem svijetu zahvaljivat će Allahu, dž.š., i činiti mu sedždu iz zahvalnosti što ga je spasio od vatre.

Sve što Uzvišeni odredi, ma kako nam se, s obzirom na vanjštinu ili naše ljudsko poimanje, činilo kao zlo jeste istinsko dobro. On nas je stvorio i podario nam ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, On nam želi dobro, ali ljudi žele stvari preduprijediti. Čovjek zbog neznanja nije u stanju pojmiti da Uzvišeni određuje i da samo On posjeduje istinsku mudrost i moć. Nama, ljudima, uvijek ostaje mnogo toga nepoznatoga.

Neke ljude obuzima malodušnost pa počinju govoriti: Molio sam Allaha, dž.š., za to i to pa mi nije udovoljio. Takvima treba kazati da dobro može biti i onda kada je čovjeku dova primljena kao i onda kada nije. Možda je ono za šta čovjek ponekad čini dovu zlo za njega, a da to on i ne zna. Kada bi Allah,

dž.š., udovoljio dovama koje neki ljudi čine to bi bila golema šteta za njih!

Zar se ne dešava ponekad da majka priziva Allaha, dž.š., proklinjući svoju djecu u trenucima srdžbe!? Proklinju li ljudi najbliže osobe u ljutnji!?

Šta bi se desilo da Allah, dž.š., udovolji spomenutoj majci i uzme joj djecu, tj. da djeca umru? Da li bi majka u tom slučaju bila sretna? Da li bi zahvaljivala Allahu, dž.š., na tome što je uslišio njenu 'molbu'?

Isto tako, i otac ponekad proklinje djecu, supruga proklinje muža a on proklinje nju. Da im se tada vrata Nebesa otvore zadesila bi ih tuga i nesreća golema. Upravo u neuslišavanju njihove molbe dobro je za njih. Allah, dž.š. o ovome kaže:

"Čovjek i proklinje i blagosilja; čovjek je doista nagao."³⁷

Jasno je, dakle, da ono za šta čovjek čini dovu, smatrajući to za dobro i želeći da se ostvari, može biti i zlo za njega, jer čovjek ne zna stvari u njihovoj sveobuhvatnosti. On uvijek želi nešto što se nije desilo i nešto što mu je nepoznato, a o dobru sudi na osnovu vremena u kojem živi. Takvo je poimanje stvari pogrešno. Zašto? Jer na kraju se može ispostaviti da je nešto što je priželjkivano kao dobro ustvari zlo! I to upravo ono "dobro" za koje čovjek uporno čini dovu. A Allah, Uzvišen neka je, mudrošću Svojom određuje da čovjeku ne udovolji u tome slučaju i da ga spasi od zla koje bi mu se desilo.

Navedimo još jedan primjer. Čovjek priželjkuje da se nalazi u blizini nekoga ko je na vlasti ili ko je utjecajan. No, desit

³⁷ El-Isra: 11

će se da će budući događaji tu osobu koja je na vlasti odvesti sa vlasti, a na vlast će doći druga osoba koja će kazniti one koji su pomagali njenom prethodniku. Može se desiti i da onaj ko je na vlasti okrene protiv ljudi koji žele biti u njegovoj blizini i tako ih dovede u, za njih, teško podnošljivu situaciju.

Nismo li se naslušali o vladarima koji su se okrenuli protiv svojih najbližih i najvjernijih saradnika. Čuli smo i vidjeli mnogo o tome, naročito u vezi s revolucijama koje su se desile u nekim zemljama. I dok imamo tu sliku pred očima pogledajmo šta o tome kaže Kur'an:

"...i On čini da silu jedni drugih iskusite."³⁸

Kada digneš ruke i učiš dovu da ti Allah, dž.š., nešto podari, moraš imati na umu da dobro može biti u tome da tvojoj dovi bude udovoljeno, kao i u tome da ne bude udovoljeno. Allah, dž.š., te tako štiti od zla.

³⁸ El-En'am, 65

NEPRESTANO TRAGANJE ZA NAJBOLJIM IMETKOM

Ljudi u životu uporno tragaju za najboljim imetkom. Naći ćeš ljude koji se iščuđavaju tome što Uzvišeni Allah daje nevjerniku moć i imetak na ovome svijetu?

Uzvišeni nam kazuje da to nije znak Njegova zadovoljstva. On, Uzvišen neka je, ponekad nevjerniku daje imetak kako bi povećao njegovo griješenje i nevjerovanje, jer bi se nevjernik, u slučaju da mu budu uskraćene blagodati, možda probudio i pokajao, ali, upravo, zbog toga što je zaslužio veliku Allahovu srdžbu On mu daje ovosvjetska dobra. Pogledaj šta Uzvišeni Kaže o nevjernicima:

"Neka te ne oduševljavaju bogatstva njihova, a ni djeca njihova! Allah hoće da ih njima kazni na ovom svijetu i da sklončaju kao nevjernici."³⁹

Ovim se ajetom Allah, dž.š., obraća Vjerovjesniku, s.a.v.s., a time i svim muslimanima. On kao da nas upozorava: pazite, nemojte misliti da su djeca i imetak znak da je Allah, dž.š.,

³⁹ Et-Tevebe, 55.

zadovoljan osobom kojoj su podareni, i nemojte misliti da je u tome apsolutno dobro. Ako pogledaš nezahvalnika – njemu i sva ovosvjetska dobra da su podarena, on ne zaslužuje da mu se ljudi dive. Možda će upravo to biti razlog njegove patnje. Imetak i djeca navode čovjeka da se obazire na blagodati a ne na Onoga Koji daje blagodati. A kada se čovjek ne sjeća svoga Gospodara, tada zanemaruje Njegov zakon. Imetak i djeca kod čovjeka stvaraju strah da će ih izgubiti. Onome ko ne vjeruje u drugi svijet ovaj svijet predstavlja i početak i kraj: nesrećom smatra to da izgubi ovaj svijet. A onaj ko vjeruje u Allaha i drugi svijet vjeruje da će ako ga maši ovaj svijet, kod Allaha naći bolji od njega.

Navedeni ajet upućuje na to da imetak i djeca izazivaju divljenje, tako se onaj koji ima imetak zanosi imetkom, a onaj koji ima djecu zanosi se njima. Ako čovjek ima i jedno i drugo onda je i osjećaj zanosu i zadivljenosti snažniji.

Uzvišeni Allah želi nam skrenuti pažnju na to da se ne trebamo diviti nekome samo zbog toga što ima potomstvo i imetak, jer kada On, Uzvišen neka je, podari to dvojce nevjerniku, to ne znači da mu ih je dao zato što ga je odabrao, već mu ih je dao da bi ga putem njih kaznio na ovom i budućem svijetu.

Onaj ko robuje imetku, uprkos bogatstvu koje ima živi u strahu i nemiru. Takav je lišen spokoja jer se plaši siromaštva, te je stalno obuzet zebnjom pred svojom i sudbinom svoje djece i strepi nad svakim novčićem koji zaradi. Možeš vidjeti kako se, iako je vrlo imućan, plaši uživati u onome što ima iz

bojazni da mu se to što ima ne umanju ili ne potroši! I tako neprestance ponižava samoga sebe, a usto je, da bi sačuvao imetak, spreman učiniti sve što je po volji onima koji imaju utjecaja, makar takvim svojim postupcima počinio i grijeh. Šta god da se desi njega spopadne panični strah da će izgubiti imetak. On, naoko, drugima djeluje kao neko ko uživa u onome što ima, ali u stvarnosti živi obuzet jadom i strahom.

Prva štetna posljedica ljubavi prema imetku ogleda se u tome da ljubav prema imetku navede čovjeka da se okrene od Allaha, dž.š., učini mu srce tvrdim i navede ga da prisvaja sebi ono što pripada slabima i onima koji se ne mogu zaštititi.

Vidjet ćemo da Allah ne daruje nevjernicima ono što im daruje zato što ih voli, već ih time postepeno namamljuje do onoga trena kada će ih zadesiti kazna propisana. On zavodi nevjernike time što im dopušta da Ga niječu i da ne vjeruju u zakone Njegove i usto im daje da imaju više i više. Onda oni počinju robovati imetku a zapostave robovanje Allahu, sve dok im ne stigne čas suđeni i duša im bude uzeta. A onda... Šta će se desiti na Sudnjem danu? Pogledaj šta kaže Uzvišeni:

"Ni od jednog nevjernika koji umre kao nevjernik doista se neće primiti kao otkup ni sve blago ovoga svijeta. Njih čeka patnja bolna i njima neće niko pomoći."⁴⁰

Da li su zlato i srebro bili dobro za njih...? Ili su bili zlo veliko...?

⁴⁰ Alu Imran, 91.

DOBRO I OVAJ SVIJET

Ima ljudi koji imaju mišljenje da ovaj svijet nije stvoren za dobro. Zašto tako misle?

Pred našim očima na ovom svijetu pojavljuju se različite slike: vidimo imućne i one koji žive u bijedi; vidimo one koji umiru od gladi i na drugoj strani one koji umiru od prejedanja; vidimo nepravdu; vidimo slijepce i oduzete koji nisu u stanju kretati se i one koji su zbog bolesti posve malaksali, a vidimo i nepravdu i nasilje među ljudima. Naposljetku, gdje je pravda kada dijete ili nemoćni starac ili starica umiru od gladi?

Razmislimo li malo, moći ćemo zaključiti kako bolesti među ljudima postoje jer se ne primjenjuje Zakon koji je propisao Uzvišeni Allah. Čovjek, u svojoj zabludi i neznanju čini nered na Zemlji i uzrokuje bolesti u društvu. Uzvišeni u Knjizi plemenitoj kaže:

“On je nepomična brda po njoj stvorio i blagoslovljenom je učinio i hranu na njoj odredio, sve to u četiri vremenska razdoblja, ovo je objašnjenje za one koji pitaju.”⁴¹

Ako pravilno razmotrimo riječi Uzvišenog: “i hranu na

⁴¹ Fussilet, 10.

njoj odredio", shvatit ćemo kako na Zemlji postoji dovoljno hrane za svakog čovjeka, od vremena Ademova, pa do Sudnjeg dana. To nam pokazuje činjenica da neka zemlja, kada je zadesi glad, uvozi potrebnu hranu, ili joj biva dopremljena potrebna pomoć iz drugih zemalja.

Na Zemlji ima dovoljno hrane za sve ljude, ali je negdje ima u izobilju, a na drugim mjestima je manjka. Problem je u neravnomjernoj raspodjeli hrane, a ne u tome da je nema dovoljno za cijelo čovječanstvo. Allah, Uzvišen neka je, stvorio je Zemlju i blaga njena za sva stvorenja. Tako On kaže:

"A Zemlju je za stvorenja razastro."⁴²

Zapitajmo se sada: da li je Allah, dž.š., kazao koju zemlju je razastro i za koja stvorenja? Nije to kazao i nije precizirao, jer sva Zemlja pripada svim ljudima. Ljudi su ti koji su oformili države i odredili granice, a upravo to stvara probleme u svijetu. Zbog toga se pokreću ratovi i poduzimaju osvajanja.

Svi vide kako postoji mali broj država koje su bogate i u kojima je koncentrisano mnogo dobara, a na drugoj strani su mnogobrojne siromašne države, koje posjeduju malo dobara. Upravo to proizvodi neku postojeću neravnomjernost u raspodjeli dobara u svijetu. Da su stvari postavljene onako kako je propisao Uzvišeni, svako bi ljudsko biće imalo hrane koliko mu je potrebno.

⁴² Er-Rahman, 10.

O ONIMA KOJI NERED NA ZEMLJI ČINE

Daj, Bože, da se neravnomjerna raspodjela hrane u svijetu odnosi samo na ono o čemu se govori u prethodnom poglavlju. Svjedoci smo da bogate zemlje kontroliraju cijene hrane i njenu proizvodnju. Uzmimo za primjer zemlju kakva je Amerika, koja plaća nadoknade svojim poljoprivrednicima kako bi odustali od uzgoja pšenice i kako bi na taj način pšenica zadržala visoku cijenu! Brazil baca sirovu kahvu u more kako joj cijena ne bi opala. Tu su i druge zemlje koje uništavaju mlijeko, jaja i drugu hranu kako bi zadržali njenu cijenu! Sve se to dešava uprkos činjenici da u svijetu postoje milioni usta koja žude za komadom hljeba, čašom mlijeka ili jednim jajetom. Ovakav način uništavanja Allahovih blagodati predstavlja činjenje nereda na Zemlji. Ne dozvoliti da Božije blagodati dođu do Njegovih stvorenja predstavlja činjenje nereda na Zemlji.

Da se radi o nečemu što je u stanju proizvesti čovjek, možda bismo onda mogli kazati da na to ima pravo, ali radi

se o onome što samo Allah može stvoriti. Čovjek nije stvorio stoku koja nam daje mlijeko i meso, niti je stvorio perad koja nam daje jaja, nije stvorio ni zemlju iz koje raste žito i svako drugo bilje, niti je stvorio zrno pšenice iz kojeg klasje izniče. I umjesto da Allahove blagodati ostave Njegovim robovima, te da ono što pretekne preko njihovih potreba šalju kao pomoć siromašnim zemljama, bogati to bacaju u more i tako sprečavaju da Allahove blagodati dođu do Njegovih stvorenja.

Svjedoci smo da postoje zemlje koje ne vode računa o božanskom redu koji se ogleda u vezi između uzroka i posljedica. One posjeduju ogromna obradiva prostranstava, ali umjesto da se svom snagom okrenu iskorištavanju i obradi vanju tih prostranstava takve zemlje zabavljene su ratovima, promjenom kojekakvih režima i rušenjem ovc ili one vlasti.

Čovjek je u neku ruku zabavljen rušenjem svijeta, umjesto da bude predan svojoj misiji, koja podrazumijeva i obrađivanje zemlje.

Eto, tako čovjek nepravedno postupa, a Allah, Uzvišen neka je, veli:

"Reci: 'Kažite vi meni zašto jednu hranu koju vam Allah daje smatrate zabranjenom, a drugu dopuštenom'? Recite: 'Da li vam je prosuđivanje o tome Allah prepustio ili o Allahu laži iznosite?'"⁴³

Nepravedno je, znano nam je, to što su ljudi izdijelili Zemlju i stvorili od nje mnogobrojne države, a one predstavljaju mjesta koja nisu dostupna svim robovima Božijim. A Allah,

⁴³ Junus, 59.

Uzvišen neka je, cijelu je Zemlju stvorio za svako ljudsko biće. Otkuda, onda, ova nesreća koja mori ljudski rod?

Tu nevolju prouzročio je ljudski um kojeg je Uzvišeni stvorio da bi čovjek mogao birati među alternativama koje stoje pred njim. Međutim, čovjek se bavi svim drugim osim onoga što je njegova misija – a njegova misija jeste rad za dobro na Zemlji. Čovjek je zabavljen destrukcijom i time kako vladati drugima. On se bavi time kako svijet uništiti, a misija mu nalaže da ga unapređuje i čini boljim. No, on tu misiju zanemaruje i drži je olahko, te se dešava ono što vidimo i čujemo.

Tako čovjekov izbor vodi nesreći, umjesto da vodi dobru; vodi uništavanju Božijih blagodat, umjesto nastojanju da se one što bolje iskoriste; vodi povećavanju problema na Zemlji, umjesto njihovu rješavanju. To što se ljudi udaljavaju od načina života koji im je Allah, dž.š., propisao biva nesrećom za njih. Ljudi postupaju prema vlastitom nahođenju radije nego prema onome što im je Uzvišeni propisao. Na taj način oni proizvode nered, a ne red.

Uobraženost je navela čovjeka da misli kako je u stanju promijeniti red u svijetu i tako svijet učiniti boljim i udobnijim mjestom za življenje. I šta je učinio? Počeo je sjeći šume koje predstavljaju pluća planete i podizati tvornice, a one su zagadile atmosferu. Kao posljedica toga nastale su rupe u ozonskom omotaču, što predstavlja prijetnju za život na Zemlji. Usto, čovjek je počeo bacati otpadne materije i hemikalije u vodene tokove i na taj način zagadio vodu koju Allah, dž.š., sa

neba čistom spušta. Ljudski um upropastio je i usjeve. Čovjek je počeo upotrebljavati ogromne količine otrovnih materija, pod izgovorom da se radi o preventivnim sredstvima. Ustvari, te otrovne materije zagađuju biljke kojima se hrane ljudi i životinje. Otrov prodire u naš organizam i uzrokuje poremećaje, bolesti i smrt!

Kada stručnjaci uvide šta takvi otrovi uzrokuju kada su u pitanju biljke, životinje i ljudi, shvate šta su učinili i pozivaju se na pogrešne procjene. Potom počnu govoriti o tome kako treba prestati sa upotrebom takvih sredstava. No, do tada oni su napunili svijet takvim materijama propagirajući na sav glas da su to korisni pesticidi koji predstavljaju rješenje za povećanje prinosa.

Isto tako, stručnjaci preporučuju da se koriste određene hemikalije za liječenje, a potom ih zabranjuju zbog toga što se jave popratne pojave koje su teže i od same bolesti. Sve se to dešava jer je ljudski razum ograničen; čovjek neke stvari zna, a istovremeno druge izmiču njegovom znanju. On postupa onako kako mu nalaže njegov ograničeni razum, koji mu obećava da će ga dovesti do onoga što je najbolje. Potom čovjek otkrije da je pogriješio i odustaje od onoga što je započeo.

Ljudi vide samo one probleme koji se tiču sadašnjeg trenutka; budućnost je za njih nepoznanica. Neke zemlje boreći se za ljudske slobode grčevito su se borile da se legalizira prostitucija.

Šta se poslije desilo? Došlo je do širenja side – te smrtno bolesti od koje nema lijeka i kojom se učenjaci još uvijek

bezuspješno bave. Sada isti oni koji su zagovarali seksualne slobode i legaliziranje prostitucije zagovaraju čedno ponašanje. Da li to čine potaknuti vjerskim razlozima? Ne, naravno, čine to zato što su primorani, kako bi se spasili od smrtno bolesti. Da su slijedili Allahov zakon, bili bi oslobođeni ove opake bolesti koja sad hara svijetom.

Sve su ovo stvari koje se dešavaju oko nas i na koje se mi ne obaziremo.

Uzmimo u obzir još i to da je Allah, dž.š., zabranio kamatu, i najgorim kaznama zaprijetio onima koji kamate uzimaju. Međutim, ljudi su i u tom pogledu okrenuli leđa Allahovom zakonu, te je došlo do nereda u cjelokupnoj svjetskoj ekonomiji. Stvari idu dotle da kamata prelazi i vrijednost same glavnice, što pojedince a i cijele države dovodi u vrlo tešku situaciju. U cijelom svijetu sada se čuju glasovi koji pozivaju na ukidanje kamate.

STVARI KOJE LJUDSKI UM NE SHVATA

Postoje neke stvari u svijetu koje čovjek ne razumije. Ima ljudi koji kažu: Ako je Uzvišeni Allah zabranio svinjsko meso, zašto je onda stvorio svinju?

Ovakvo pitanje svakako je nesuvislo i proističe iz razmišljanja kakvo nije svojstveno vjerniku. Sve što je u svijetu stvoreno ima svoju svrhu, bez obzira da li mi to znamo ili ne.

Ko je uopće rekao da je svinja stvorena kako bi se jelo njeno meso? Možda je stvorena da uklanja otpadne stvari u kojima se nalaze hiljade bakterija čije bi razmnožavanje donijelo ljudima mnogo nevolja. Uzvišeni Allah stvorio je svinju, ali sa drugom svrhom a ne da se jede njeno meso.

Neko će pitati: Zašto je Allah, dž.š., stvorio zmiје, akrepe i grabljivce koji uzemiravaju čovjeka?

Takvome treba kazati da ne razumije svrhu zbog koje postoje ova stvorenja. Ona svojim postojanjem ukazuju čovjeku na nesputanu Božiju moć koja vlada univerzumom. Uzvišeni je potčinio mnogobrojne životinje čovjeku. One mu služe i on

se njima koristi. Meditim, kako čovjek ne bi pomislio da su mu spomenute životinje pokorne zato što on to hoće, Uzvišeni je stvorio i druge životinje koje nisu pokorne čovjeku.

Možemo vidjeti dječaka kako upravlja ogromnom devom koja bi ga mogla usmrtniti jednim udarcem noge. Ona je poslušna i u potpunosti se povinuje dječaku koji je upravlja gdje hoće. Neko će pomisliti da je to izraz dječakove sposobnosti. No, to je izraz moći Uzvišenoga Koji je devu učinio pokornom čovjeku.

S druge strane, zmija i akrep su životinje koje su, kada je posrijedi tjelesna konstrukcija i snaga neuporedivo slabije. Ipak, čovjek ih ne može potčiniti svojoj volji. Isto tako, Allah, dž.š., nije ni insekte učinio poslušnima čovjeku.

Ako stvari jesu takve, a jesu, onda čovjek ne posjeduje moć kojom sebi može potčiniti bilo šta. On je, bez obzira na sposobnosti koje posjeduje, nemoćan. Moćan je jedino Allah, dž.š.

Pogledajmo zatim bolesti koje pogađaju čovjeka. U njima se krije mudrost koju čovjek previđa. Uzvišeni hoće da oni što se osjećaju silnima usljed onoga što im je na ovome svijetu dato okrenu i da vide kako On može dati da ih pobijede i najsićušnija stvorenja koja se ne mogu ni prostim okom vidjeti i koja ih mogu prikovati za postelju i prouzrokovati im velike bolove.

Čovjek treba naučiti da se ne smije zanositi svojom snagom, moći i silom. Treba znati gdje je mjesto njegovoj smionosti pred snagom Uzvišenoga. On treba znati da ga čeka susret sa Svemogućim i raditi računajući da će doći dan u kojem

čovjek neće biti u stanju ništa učiniti i kada mu niko neće moći pomoći. To je dan koji je Uzvišeni ovako opisao:

"Onoga dana kada budu ispitivane savjesti, kada čovjek ni snage ni branioca neće imati."⁴⁴

Neke bolesti ukazuju na Božiju pravdu. Tako onaj ko pretjeruje u uzimanju hrane prelazi granicu svoga prava u uživanju blagodati hrane i kao posljedica toga dešava se da mu Allah, dž.š., u određenom životnom dobu odredi da oboli od bolesti koja ga sprečava da uzima hranu. Time ga natjera da se osvrne na to kako je u prošlosti uzimao hrane više nego što mu je bilo potrebno, te da mora, kako bi postigao ravnotežu u organizmu, uzimati manje hrane.

Uzmimo kao primjer nekoga ko jede previše slatko. Takve osobe, obično, dobiju šećernu bolest zbog koje poslije ne mogu jesti ništa slatko. Neko ko je htio jesti jedino bijeli hljeb doživi to da zbog zdravstvenih razloga mora jesti samo crni hljeb, upravo onaj hljeb kojeg godinama nije htio jesti. Uzvišeni nam zato naređuje:

"I jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeruju."⁴⁵

Uzvišeni naređuje da budemo umjereni, a onaj ko prelazi granice umjerenosti, u bilo kojem pogledu, doživljava u životu stvari koje ga primoravaju da promijeni svoj način života. Onaj ko pretjeruje u noćnom bdijenju upropasti zdravlje i bolest ga prisili da ne može napustiti postelju i sl.

⁴⁴ Et-Tarik, 9-10.

⁴⁵ El-İsraf, 31.

KLICA NEVJEROVANJA

Uzvišeni Allah želi odagnati iz naših srca uobraženost i samoobmanu jer to predstavlja klicu nevjerstva. Dokle god čovjekom vlada uobraženost i samoobmana, on smatra kako je neovisan o Allahu, dž.š., i ne obazire se na to kako će biti pokoran Allahu, dž.š., i kako će steći zadovoljstvo Njegovo. A zašto bi i činio takvo nešto ako vjeruje kako je sam sebi dovoljan, i kako je kadar činiti ono što hoće.

Uzvišeni Allah milošću Svojom čuva vjernike od samoobmane i udaljavanja od Njega. On ih podsjeća na to da jezik ne može govoriti, niti da oči mogu gledati, niti da noge mogu hodati bez dopuštenja Njegovog.

Postoje različita, međusobno oprečna, filozofska tumačenja o Božijoj moći. Jedna od filozofskih škola stanovišta je da božansku moć potvrđuje postojanost Univerzuma, u kojem vlada precizan red lišen bilo kakve nedosljednosti.

Jedna druga filozofska škola kaže kako univerzum kojega je Uzvišeni stvorio, neizostavno, mora biti promjenljiv i ne može se posmatrati kao nešto što počiva na preciznosti i harmoniji.

Naime, smatra ova škola, to bi značilo jedno posve mehaničko kretanje, a Uzvišeni neprikosnoveno vlada univerzumom i mijenja u njemu ono što poželi. Volja Njegova ne može biti sputana nikakvim zakonitostima i ne može se ogledati u kretnjama koje imaju mehanički i nepromjenljivi karakter. Promjene u Univerzumu su te koje ukazuju na nesputanost Božije volje.

Istina je suprotna onome što zastupaju ove dvije suprotstavljene teorije. Naime, Uzvišeni vlada Univerzumom i na jedan i na drugi način. U višim sferama Univerzuma On je uspostavio krajnju preciznost, a u nižim promjene, te je u isto vrijeme Njegovu stvaranje precizno a Njegova volja nesputana.

U tome smislu, osobe koje su stvorene s određenim nedostacima dovoljan su nam argument kako je Allahova, dž.š., volja nesputana. On stvara ono šta hoće i kako hoće. Sve što postoji Njemu pripada i Njemu se pokorava. Ono što On želi to i bude, a što ne želi to i ne biva.

Vezano za osobe koje su stvorene s određenim nedostacima, ljudi se stalno pitaju: šta su takve osobe zgriješile pa da moraju patiti? Treba znati da je Uzvišeni takvim osobama dao određene sposobnosti, među kojima su i one posve neuobičajene, a koje takve osobe čine ravnopravnim osobama koje su zdrave. Na taj način biva im nadoknađen nedostatak s kojim su stvorene. Usto, srca drugih ljudi bivaju otvorena prema njima i oni nailaze na pažnju kod drugih ljudi. Otuda i poslovice koja kaže: "Svaki ubogi snažan je". Naime, Allah, dž.š., daje takvim osobama određene sposobnosti koje ih čine odlikovanijim od zdravih osoba. Postoje mnogi primjeri za

to. Sjetimo se Timurlenka koji je u vojnim pohodima pokorio mnoge zemlje; bio je hrom; tome uprkos imao je sposobnosti koje su nadilazile sposobnosti zdravih vojskovođa koje je uspijevao poraziti u svojim vojnama.

ALLAH, DŽ. Š., DAJE I UZIMA. U ČEMU JE SUŠTINA?

Kada je posrijedi ovo pitanje uzet ćemo za primjer slučaj maloumne osobe. Uzvišeni Allah razumom je odlikovao čovjeka nad ostalim bićima. Međutim, maloumna osoba ne posjeduje razum, tj. njoj je uskraćeno ono čime se odlikuje ljudski rod. Time nam Allah, dž.š., želi skrenuti pažnju kako On stvara razum, te da to nije nešto što ovisi o samom čovjeku. Taj razum zahvaljujući kojem ljudski rod prenosi civilizacijska dostignuća s jedne na drugu generaciju i uspijeva ostvariti napredak na ovome svijetu predstavlja sposobnost koju je Uzvišeni podario ljudima, a ne nešto što ljudima samo po sebi pripada. Stoga se nemoj uznositi svojim razumom i oštroumnosću i misliti kako zahvaljujući razumu možeš biti neovisan o Allahu ili propisati sebi nešto što je bolje od onoga što ti je propisao Allah, Uzvišen neka je.

Allah, dž.š., stvorio je ljudima razum kako bi mogli birati između različitih stvari, ali ljudi se u životu ne drže misije koja im je namijenjena, već koriste razum kako bi kreirali vlastita,

ljudska, pravila življenja zahvaljujući kojima se osjećaju neovisnima o Njemu, Uzvišen neka je. Tako ljudi pokušavaju na Zemlji uspostaviti način života za koji vjeruju da je najbolji, a ustvari time remete sve.

Neko će kazati: u čemu je grijeh maloumnika? Takvome je najbolje odgovoriti da je Allah, dž.š., maloumniku podario najbolju odliku, a to je da neće polagati račun ni na ovom ni na budućem svijetu. Na ovome svijetu, maloumnik će, recimo, nekome kazati ružnu riječ ili će baciti kamen na tebe ili će učiniti nešto slično, ali mu to niko neće uzeti za zlo. Štaviše, svako će se nasmejati zbog tih njegovih postupaka i prihvatiti ih kao nenamjerne jer onaj koji ih čini nije razuman. Desilo ti se da ti je maloumna osoba kazala nešto ružno i ti si se nasmejao, ili te je povukla za odjeću pa se nisi naljutio. Jednostavno, od maloumne osobe ne očekuje se odgovornost za ono što čini. A na budućem svijetu ona će ući u Džennet bez polaganja računa. Svi ljudi će polagati račun, izuzev onih kojima nije podaren razum. Takve osobe neće odgovarati ni za bilo šta što su učinile, jer je osnova za polaganje računa to da čovjek ima mogućnost izbora, a maloumna osoba nema sposobnost izbora.

Ovo su neka razmišljanja koja se odnose na dobro i zlo u Univerzumu. One ne mogu jasno pokazati preciznost mjerila na kojima počiva život. To su posve precizna mjerila koja osiguravaju pravdu. Nikome nije oduzeta neka osobina a da mu zauzvrat nisu date druge. Sve u svijetu ima svoj cilj i misiju. Svejedno je, da li mi shvatamo o čemu je riječ ili ne. Sve što je

stvoreno ispunjava svoju misiju ne čekajući da je mi pojmimo ili se složimo s njenim postojanjem. Nepravda koju neki ljudi ponekada osjećaju dolazi iz nerazumijevanja ili se rađa iz sučeljavanja stvarnosti u kojoj žive i njihovih prohtjeva za koje žele da se ostvare, ali Uzvišeni ne dopušta da se ostvare zbog nekog razloga koji je njima skriven.

Sreća na ovom svijetu ogleda se u tome da čovjek bude zadovoljan Božijim određenjem. To zadovoljstvo donosi u život čovjeka sreću, dok nezadovoljstvo Njegovim određenjem donosi nesreću.

Pogledajmo šta kaže sljedeći hadis-kudsi:

Robe Moj, Ja želim i ti želiš. Ako budeš zadovoljan onim što Ja želim, dat ću da ne budeš ovisan o onome što ti želiš. A ako ne budeš zadovoljan onim što Ja želim, dat ću da te muči ono što ti želiš, a neće biti do li ono što ja želim.

I tako, bio ti zadovoljan ili ne, bit će onako kako Allah, dž.š., naredi. Ali, samo ako budeš zadovoljan Allahovim određenjem, to će ti donijeti dobro, a ako budeš negodovao zbog određenja Njegova to će ti donijeti nesreću i patnju na oba svijeta. Ovo je pravi smisao dobra i zla. Božija pravda odlikuje jednoga čovjeka nad drugim samo u pogledu činjenja dobrih djela. A kada mi vjerujemo da nam se nešto nepravедno dešava, tada se radi o pogrešnom poimanju i namaru prema Allahovom, dž.š., određenju. Uzvišeni kaže:

"Allah zaista neće nikakvu nepravdu ljudima učiniti, ljudi je sami sebi čine."⁴⁶

⁴⁶ Junus, 44.

DOBRO I ZLO NA BUDUĆEM SVIJETU

Ništa od onoga što te ne približava Allahu, dž.š., i što ti neće donijeti nagradu na budućem svijetu nije dobro, ma šta da ti donese na ovom svijetu. Svako djelo kojim ne želiš postići zadovoljstvo Uzvišenoga uzaludno je, a tvoj život ograničen je i za njega ćeš račun polagati. Ako život svoj provedeš primjenjujući propise Allahove, steći ćeš dobro. A ako ga provedeš grijehe čineći i ne vodeći računa o Uzvišenom, bit ćeš na gubitku i zlo će te zadesiti. Uzvišeni je kazao:

"I ko bude od vatre udaljen i u Džennet uveden – taj je postigao što je želio."⁴⁷

Uspjeh čijem postizanju trebamo stremiti jeste spas od Vatre. I kako smo kazali, život na ovom svijetu nije cilj. Ovaj svijet samo je mjesto kušnje i ispita preko kojega se stiže do cilja. Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže:

Čim zakorači rob će na Sudnjem danu biti pitan za četiri stvari: o mladosti njegovoj, u čemu ju je proveo, o životu njegovu – kako

⁴⁷ Alu Imran, 185.

ga je proživio, o imetku njegovu – u šta ga je potrošio i o znanju njegovu – šta je s njime učinio?

Ako pogledamo šta kaže Kur'an, vidjet ćemo da on dobro ograničava na ono što je u Allaha: **"A dobro koje za sebe pripremite naći ćete kod Allaha."**⁴⁸

Ako pogledamo suru Alu Imran, naći ćemo da nas Uzvišeni podučava kako ćemo Mu se obraćati, kako ćemo Mu zahvaliti, kako ćemo Mu se približiti, kako ćemo priznati da svako dobro Njemu pripada: **"U Tvojoi ruci je svako dobro, Ti, uistinu sve možeš!"**⁴⁹

Dakle, svako dobro je samo u ruci Njegovoi, i dobra nema u bilo čijoi drugoi ruci. Pogledajmo i sljedeći ajet: **"A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri."**⁵⁰

Da zaključimo! Moramo znati da je svako dobro u Allahoi ruci i da je najbolje djelo ono kojim se želi postići zadovoljstvo Njegovo. Svaki trenutak koji provedemo ne radeći nešto s ciljem postizanja Njegova zadovoljstva jeste izgubljeni trenutak u našem životu. To je vrijeme koje smo zaludo potrošili, a vrijeme naše, ma koliko dugo živjeli, ograničeno je. Nijedan tren koji prođe ne vraća se.

⁴⁸ El-Bekare, 110.

⁴⁹ Alu Imran, 26.

⁵⁰ Alu Imran, 198.

VJEROVANJE JE UVJET DA DOBRA DJELA BUDU PRIMLJENA

Zapitajmo se, da li je dobro na ovome svijetu apsolutno dobro, ili je nužno da bude povezano s vjerovanjem? Drugim riječima kazano, da li se nama pišu dobra djela kod Allaha ako dok ih činimo ne vjerujemo u Allaha, Njegove poslanike, objavljene knjige...?

Među onima koji ne vjeruju ima ljudi koji su uradili mnogo dobra za čovječanstvo. Oni su došli do mnogih izuma koji su od velike koristi za cijeli ljudski rod. Ima ih koji su, recimo, otkrili lijek za neku bolest koja je smatrana neizlječivom, i od koje su patili mnogi ljudi. Ima i onih koji daju dobrovoljne priloge da se izgradi dom za nezbrinute ili bolnica u kojoj se bolesnici mogu besplatno liječiti ili pomažu ljudima koji su živjeli u teškim uvjetima. Ako bi se negdje pojavila glad, oni skupljaju sredstva i šalju hranu. Možemo kao primjer navesti bilo koje dobro djelo za koje je Allah, Uzvišen neka je, naredio vjernicima da ga čine i za koje im je obećao veliku nagradu.

Dobro koje su oni učinili nije dobro sa stanovišta vjerovanja, već sa stanovišta humanizma i brige za druge. To je vid

nastojanja da se ublaže patnje ljudi i da im se pomogne. Kakva je sudbina njihovih dobrih djela?

Ono što možemo kazati jeste da niko od onih koji ne vjeruju neće za svoja dobra djela dobiti nagradu, jer to što su radili nisu radili kako bi zaslužili Allahovo zadovoljstvo, tj., njihova djela nisu bila plod čistog vjerovanja. Uzvišeni Allah kaže:

"A onaj ko je dobra djela činio, a vjernik bio, neće se nepravde ni zakidanja nagrade plašiti."⁵¹

Da se zaključiti da je vjerovanje (*iman*) uvjet da bi dobra djela bila primljena. Vjerovanje mora stajati na prvom mjestu, a usto namjera onoga koji čini dobro djelo mora biti postizanje Allahovog zadovoljstva tim djelom. Zato, nekome ko daruje golemi iznos novca za neko humanitarno društvo zato što je suprug predsjednice toga društva na važnom položaju pa će mu biti naklon vezano za njegove poslove, Allah, dž.š., neće to primiti kao dobro djelo. Isti slučaj je i s onim koji daje imetak u dobrotvorne svrhe kako bi se za njega govorilo da je veliki dobrotvor ili pobožnjak i tome slično. Takvome je, dakle, cilj da postane ugledan a nije mu cilj pridobiti zadovoljstvo Allaha, dž.š., te za takvo djelo neće imati sevapa.

Ipak, da li će Allah, dž.š., ostaviti dobra djela bez nagrade?

On, Uzvišen neka je, jeste pravedan pa će dati za takva djela nagradu kakva im dolikuje. Nagrada mora biti odgovarajuća djelima, te će takvim osobama biti data nagrada na

⁵¹ Ta ha, 112.

ovome svijetu, a kada dođu na drugi svijet neće naći ni nagrade ni svojih dobrih djela. Pogledajmo kako nam Kur'an govori o tome:

"Onome koji želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije Džehennem pripremiti, u kome će se osramoćen i odbačen peći."⁵²

To su oni koji rade dobra djela ali ne vjeruju u Allaha, dž.š., ili njihov cilj nije da dobrim djelima koje čine postignu Allahovo zadovoljstvo. To su oni koji nagradu za svoja djela dobiju na ovom svijetu, pa se po njima zovu gradovi i podižu im se spomenici na trgovima, njima bivaju dodijeljene nagrade i priznanja, u školama se uči o njihovom životu, oni su ti koji postaju čuveni i svima poznati. To su nagrade koje njima pripadaju, one su iste vrste kao i njihova djela.

Uzvišeni Allah hoće od nas da se sa svim što nam se događa u životu suočavamo snagom vjerovanja te da ne osjećamo nemir pred bilo čime što se desi. Zato nam je Uzvišeni podario mjerila kojima ćemo vagati događaje. On nas u životu nije htio ostaviti nezaštićenima na vjetrometini da naša srca ispunjavaju nemir i strah, već nam je podario istinska mjerila prema kojima ćemo postupati i donositi sud o onome što se događa.

Uzvišeni Allah na prvom mjestu od nas traži da svoje duše očistimo od svake vrste malodušnosti i pesimizma u odnosu prema onome što se događa, i da sve što nam se događa posmatramo kao iskušenje i ispit kojim nas Allah, Uzvišen neka jc, provjerava.

⁵² El-Isra, 18.

Mi, vjernici, vjerujemo da je sve što se događa zapisano kod Njega prije nego je stvorena Zemlja i ono što je na njoj, te da je to sudbina koja se ispoljava na ovaj ili onaj način. Od nas se traži da događaje ne prihvatamo s tugom ili pretjeranom radošću, a sve to s ciljem da se duša vjernika navikne na to da ne osjeća nemir ni zbog čega drugoga osim zbog onoga što je zadesi kao rezultat srdžbe Allahove i da radost osjeća samo zbog onoga što će joj nagradu kod Allaha uvećati. Ovo su istinska mjerila kojima moramo vagati ono što se dešava. Uzvišeni Allah kaže:

“Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, a to je Allahu, uistinu, lahko – da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo, a i da se ne biste previše radovali onome što vam On dade. Allah ne voli nikakve razmetljivce, hvalisavce.”⁵³

Ovo je način na koji se ponašaju vjernici i na njega Uzvišeni želi skrenuti poglede naše. Ništa što nam se desi, šta god da je posrijedi, ne treba da nas baca u očaj, jer je ovo svijet promjena: ako si danas imućan sutra već možeš biti siromah puki; danas si jak i zdrav, a već sutra slab i nemoćan; danas si uznositi i uvažavan, a sutra si prezren i ponižen.

Ove promjene svojstvene su životu na ovome svijetu, zato ih moraš prihvatiti u skladu s njihovom suštinom. Treba imati na umu da ništa na ovome svijetu nije vječno: ako danas vlada tmina, sutra već doći će svjetlo; ako je danas vrijeme muke i tjeskobe, sutra već može doći vrijeme olakšanja. To je

⁵³ El-Hadid, 22-23.

prava suština onoga što se dešava na ovome svijetu. Sve što se događa na dunjaluku promjenljivo je. Jedino su postojana ona djela koja učiniš za ahiret i jedino ćeš od njih imati sigurne koristi.

Jedan dobri rob Božiji bi se obradovao kad god bi mu došao prosjak moleći da mu se udjeli novca ili hrane. Taj dobri rob dočekivao bi prosjaka govoreći: "Dobro došao, ti koji ćeš moja dobra djela odnijeti na budući svijet." On je, naime, znao da prosjak dolazi za njegovo dobro i da će ono što da prosjaku ostati ustvari njegovim. Znao je da će ono što sam pojede ili potroši otići u nepovrat, a za ono što drugima da kao sadaku naći će nagradu kod Allaha, dž.š., na Sudnjem danu.

Allah, On Koji je jedini istina, uči nas da onome što nam se događa ne dajemo smisao koji se javlja u nama, već da sud o tome da li je nešto za nas dobro ili nije ostavimo po strani i da ne pokušavamo mudrujući o tome kazati jedno ili drugo. U tome smislu On kaže:

"Možda nešto ne volite, a ono može biti dobro po vas; a možda nešto volite, a ono može ispasti zlo po vas, Allah zna, a vi ne znate."⁵⁴

"Moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao."⁵⁵

Na ovaj način Allah nas želi vjerom zaštititi od svega što nas zadesi. Ako nam se desi nešto što ne bismo željeli, trebamo se sjetiti ovoga ajeta i kazati: Možda je Allah, dž.š., u

⁵⁴ El-Bekare, 216.

⁵⁵ En-Nisa, 19.

ovome što nam je dao pohranio dobro za nas, a da mi to i ne znamo, ili možda će Allah u onome što ne volimo da se desi dati dobro veliko. Ovo umanjuje bol čovjekov koji se u njemu javi kada ga zadesi nešto što ne voli. U isto vrijeme, to nas čini uvijek optimističnim. Pored ovoga, Uzvišeni nas želi poučiti da smo mi ti koji u događanja, s kojima se susrećemo, stavljamo zlo.

Ljudi se počesto zapitaju nije li televizija nešto veoma loše, budući da ljude odvraća od posla, namaza i sjećanja na Allaha i odvodi ih u besposlicu. Odgovor koji bih ja ponudio na jedno ovakvo pitanje jeste da mi ne možemo presuditi i kazati kako je televizija nešto loše, već način na koji se ona koristi čini televiziju nečim što je dobro ili nije dobro. Ako ljudi putem televizije uče o vjeri, o tome kako će obavljati namaz i davati zekat i o drugim propisima islama, onda je televizija dobro, ali, ako ljudi provode vrijeme pred televizijom zabavljajući muzikom i igrama što će ih odvratiti od njihove vjere, onda ona nije dobro.

Dakle, televizija nije nešto dobro ili loše sama po sebi, već joj način na koji je koristimo daje smisao nečega dobrog ili nečega što nije dobro. U suštini, ona se ne razlikuje od noža: njime se čovjek može poslužiti da nekoga ubije ili da ga upotrijebi u kuhinji za rezanje povrća ili mesa. Ako ga koristi za pripremanje hrane, onda je nož, logično, nešto što je dobro, a ako njime ubije nekoga, onda je nož zlo.

Uzvišeni Allah navodi nam u Kur'anu primjere koji pokazuju da smo mi ti koji svemu dajemo smisao. Tako On kaže:

**"A od plodova palmi i loze pripremate piće i hranu pri-
jatnu. To je, doista, dokaz onima koji pameti imaju."**⁵⁶

Dakle, Allah, dž.š., je stvorio hurme i grožđe da nam budu ukusna hrana, i jedno i drugo su i hranjivi i ukusni. Ni jedno ni drugo nisu štetni za čovjeka. Ali, šta čini čovjek? On ovu hranu koja je dobra i dozvoljena pretvara u nedozvoljenu, tako što od nje pravi alkohol, koji pomućuje čovjeku um i sprečava ga u obavljanju dužnosti, i koji predstavlja jedan od najvećih grijeha i čini temelj svakom zlu na ovome svijetu.

Da li je Uzvišeni stvorio hurme i grožđe za to? Da li ih je stvorio kako bi čovjeku dao mogućnost da pije alkohol i uživa u grijehu? Naravno da nije! Onda, ko je taj koji ovo voće zloupotabljava i pretvora ga iz nečega što je halal u nešto što je haram? To je čovjek. On je taj koji ovu blagodat zloupotrebljava i čini je nečim što vodi u grijeh umjesto da je koristi na način koji čovjeka podstiče na zahvalnost Allahu, dž.š., i na to da se sjeti Allaha Uzvišenog.

⁵⁶ En-Nahl, 67.

ČOVJEK PRED NAPADIMA ZLA

Uzvišeni Allah stvorio nam je Sunce koje osvetljava našu planetu i daje potrebnu toplotu. Ono biljkama, životinjama i čovjeku omogućava da ispunjavaju svrhu zbog koje su stvoreni. Uz pomoć svjetlosti u biljkama se odvijaju procesi putem kojih nam one podaruju kisik i zahvaljujući kojem je naš život na Zemlji moguć. Pod svjetlošću sunca čovjek se kreće i radi kako bi unaprijedio pretpostavke za život i iz sunčeve svjetlosti dobija toplotu koja mu je neophodna za život. Međutim, neki ljudi obožavaju Sunce i na taj način ga pretvaraju iz nečega što predstavlja opskrbu i dobro u nešto što odvodi u nevjerstvo! Samo Sunce to nikada nije ljudima naredilo, ono nikad nije kazalo ljudima: "Mene obožavajte", niti je poslalo nekoga poslanika između ljudi koji je podsticao ljude da budu robovi Sunca, a nije ni objavilo ljudima propise kojih se trebaju pridržavati kada mu robuju. Ono nije učinilo ništa od toga, već posve pokorno, slaveći Allaha, krajnje dosljedno i precizno izvršava svoju misiju. Čovjek je taj koji je nered napravio.

Isti je slučaj i s kamenjem. Ono se koristi za mnoge korisne stvari, ali ljudi su ti koji od njega prave idole i klanjaju mu se.

Stvari koje se nalaze u svijetu nisu te koje nered čine, one su dobre i imaju svrhu koju ispunjavaju na najbolji način, ali nered i destrukcija dolaze od strane čovjeka. I mnogoboštvo i nevjerstvo dolaze od čovjeka.

Na temelju ovakvog razumijevanja trebamo posmatrati život na ovome svijetu, a ne da sami kreiramo pogrešna mjerila. Ko ustvari uspostavlja ta pogrešna mjerila? To je, bez sumnje, neko ko čini nered u svijetu. On želi korist za sebe samoga i želi da postoji takva vlast u kojoj će on biti gospodar. Onaj koji, primjerice, upotrijebi nož da bi nekoga ubio, taj najvjerojatnije želi prisvojiti ono što osoba koju je ubio posjeduje ili nešto slično. Onaj ko poziva ljude da obožavaju Sunce želi najvjerojatnije postati nekom vrstom velikoga maga, koji će od ljudi dobijati svakojaka dobra bez ulaganja truda. Onaj koji poziva ljude da obožavaju kipove želi postati velikodostojnikom kome će se ljudi plašiti prići, jer je on taj koji vodi brigu o božanstvima. Ko god poziva nečemu što predstavlja neistinu, takav zasigurno traga za nekom ovosvjetskom koristi koju će na taj način ostvariti i posredstvom koje će se uzdići na stupanj onih koji imaju imetak i utjecaj, s tim, što on i imetak i utjecaj nastoji steći bez truda.

A onaj koji ljude poziva da Allahu robuju, on na tome putu udjeljuje, i ne nastoji za sebe steći nikakvu korist. Dok troši svoje vrijeme i novac on je sretan, on sam prije nego

druge poziva da čine isto, izvršava obaveze i podnosi teškoće koje pozivanje u istinsku vjeru nosi sa sobom. Sve što on želi jeste da mu Allah primi njegova dobra djela.

Uzvišeni Allah skreće nam pažnju na to da su mjerila kojima posmatramo stvari različita:

"Neka oni koji škrtare u onome što im Allah iz obilja Svoga daje nikako ne misle da je to dobro za njih; ne, to je zlo za njih."⁵⁷

Ovaj ajet kazuje kako ispravno treba posmatrati imetak na ovome svijetu. Šejtanova misija jeste da u ljudima stvara strah od dijeljenja imetka, pri čemu ih plaši da će osiromašiti, mada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: *Sadaka neće umanjiti imetak*. Ako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao tako, onda to doista znači da sadaka ni u kojem slučaju neće umanjiti imetak. Štaviše, ona će ga uvećati i učiniti ga berićetnim, a beriket se ogleda u tome da ti Allah podari više nego što očekuješ ili više nego što je uobičajeno.

Dar bereketa Allah uvijek podaruje vjernicima. I sam možeš vidjeti kako s malo sredstava uspiješ pokriti sve potrebe i izdatke. Od hrane za dvije osobe najede se pet osoba i bude im posve dovoljno. Vjernici su zadovoljni i s malo opskrbe, oni ne pružaju svoje poglede, niti im naumpada, niti priželjkuju ono što prevazilazi njihove mogućnosti. Možeš vidjeti kako čovjek koji je vjernik živi sretno, smiren je i nije ničim opterećen, raspoložen je i uvijek vodi računa o Uzvišenom. Takve ljude Allah, dž.š., čuva od gorčine života na ovome svijetu.

⁵⁷ Alu Imrana, 180.

Kada se neko od njih, primjerice, razboli bude mu dovoljno da uzme jednu tabletu aspirina i šolju čaja da ozdravi, dok se neko ko ne daje sadaku, kada mu se razboli dijete uznemiri i počne odlaziti kod različitih ljekara, potroši puno imetka, a na kraju možda mu dijete i ne ozdravi.

Dakle, bereket u opskrbi nekada se krije u njenom dije-ljenju, jer Allah dā čovjeku mogućnost da stekne puno imetka na halal nčin, a čovjek ponekad stekne imetak i na neprikla-dan način. Dijeljenjem imetka čovjek udaljava od sebe ono što vodi u propast. Možeš vidjeti kako je njegovo dijete uspješno u školi i bez privatnih časova, dok neko ko nije takav troši veli-ke novce na privatne časove za svoje dijete, ali ono ne uspijeva postići naročit uspjeh. Loše društvo ne uspijeva navratiti na zlo djecu onoga koji udjeljuje imetak, ni jedno od njih neće se ni primaknuti igrama na sreću, kocki, drogama ili nekoj dru-goj pošasti koja uništava imetak i ljudsko tijelo. Možeš vidjeti kako se djeca i supruga takvoga čovjeka, kada im on donese kakvu jeftinu i jednostavnu odjeću, raduju i bivaju sretnima.

S druge strane, život onih koji ne vode računa o tome šta je Allah, dž.š., naredio u pogledu imetka biva ispunjen nespo-kojem i nezadovoljstvom. Možeš vidjeti kako neko od takvih kupi svojoj supruzi skupocjenu haljinu a ona mu je s gnuša-njem baci u lice. Tu caruju nezadovoljstvo i nespokoj.

Ono što također moramo imati na umu jeste da Allahovu blagodat ne možemo postići samo ako udjeljujemo puno imet-ka, već moramo voditi računa i o tome da od sebe odagnamo onaj imetak koji vodi u propast. Budemo li tako postupali, Allah

Uzvišeni dat će da naš imetak bude izdašan iako ga je malo, bit će ga dovoljno za sve i svi će biti sretni. To je jedan od darova Allahovih kojima On uzvraća na dobro koje čovjek čini.

Čovjek koji čvrsto drži svoj imetak i ne dijeli ga, misli kako čini sebi neko dobro, ali on, ustvari, sebi čini zlo. On se ne može približiti Allahu svojim imetkom, niti će imetak ostati sa njim, jer će ga napustiti onda kada njegovom životu dođe kraj.

VRHUNAC ZLA NA OVOME SVIJETU JESTE NEVJEROVANJE

Vrhunac zla na ovome svijetu jeste nevjerovanje. Nijedno zlo nije veće od nevjerovanja, jer poslije nevjerovanja i nema grijeha. Ako je čovjek nevjernik, on je samim time progнан iz milosti Božije. Uzvišeni Allah kaže:

"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehove od toga."⁵⁸

Kada bi onome ko je postao mnogobožac ili nevjernik bio dat i cijeli ovaj svijet, to bi za njega bilo zlo, jer na kraju krajeva sva blaga ovoga svijeta posve su neznatna, i kolikim god je čovjek imetkom, ugledom i vlašću okružen, sve to će morati napustiti. Zato Uzvišeni poručuje:

"Najgore životinje kod Allaha su oni koji poriču, oni koji neće da vjeruju."⁵⁹

U ovom ajetu spomenute su životinje, a one, mi to znamo, nemaju razuma. Životinje nisu u stanju razmišljati, niti

⁵⁸ En-Nisa, 48.

⁵⁹ El-Enfal, 55.

razumijevati stvari. Zato se one upravljaju po nagonima, a nagon koji postoji kod životinja ne predstavlja vid valjanog prosuđivanja. Kada nekoj životinji doneseš hranu, ona jede onoliko koliko joj je dovoljno, a onda prestane jesti. Ponudiš li joj tada bilo koju drugu hranu, ona će je odbiti, jer je sud koji počiva na životinjskim nagonima ispravan, a on se ogleda u tome da životinja uzima samo onoliko koliko joj je potrebno. Tako, navedimo i ovaj primjer, životinje pristupaju spajanju s partnerom samo radi očuvanja vrste, a kada životinja-ženka nosi plod ona ne dozvoljava mužjaku da joj se približi.

Vratimo se onima koji ne vjeruju, zašto su oni nazvani najgorim životinjama? Jer životinje koje nemaju razuma imaju zadaću na ovome svijetu koju ispunjavaju ne koristeći se razumom, ali je ipak u potpunosti ispunjavaju. One nose ono što im je naloženo i ispunjavaju sve što se od njih traži, odnosno ono zbog čega su stvorene.

Istovremeno, možeš vidjeti kako čovjek, kojemu je data mogućnost izbora, napuni svoj želudac hranom, a onda mu neko kaže: Nisi pojeo ništa slatko, ili nisi probao ovo jelo, i on, ne poštujući to što nam je Allah, dž.š., zabranio da pretjerujemo u hrani, pretrpava svoj želudac do te mjere da se nije u stanju kretati. I samo spajanje sa bračnim drugom čovjek doživljava kao uživanje, a ne kao način za očuvanje vrste.

Allah, dž.š., odlikovao je čovjeka razumom kako bi mogao uzimati pouke iz prirode, i tako vjerovati da postoji Tvorac Koji je stvorio sve što postoji u prirodi. Ali, umjesto toga

ima ljudi koji uzimaju razum kao sredstvo nevjerovanja i nezaboštva, te upravo razum bude taj koji ih udaljava od Uzvišenog i vodi ih u grijeh. Oni se na taj način odriču najveće odlike koju je čovjeku podario Stvoritelj njegov. Štaviše, on tu odliku pretvaraju u nešto što joj je suprotno, i tako postaju gori i od samih životinja!

Naposlijetku, kazat ćemo općenito da se, u pogledu vjere, pravi smisao dobra na ovome i budućem svijetu ogleda u sljedećem: svako dobro djelo kojim čovjek želi postići Allahovo zadovoljstvo i nagradu na budućem svijetu i sve što dolazi od Allaha Uzvišenoga jesu dobro, a zlo koje se dešava u svijetu dešava se kao rezultat čovjekovog izbora i rasuđivanja.

Čovjek je taj koji stvara nered u svijetu, on je taj koji remeti ispravnost života na ovome svijetu i koji remeti zakone koji u svijetu vladaju, a pritom misli kako svijet i život čini boljima.

Uzvišeni Allah nam je podario nebrojene korisne stvari i blagodati, a mi ih upropaštavamo pretvarajući ih u nešto što nas vodi u nesreću.

Čovjek je žrtva vlastitih, pogrešnih razumijevanja dobra i zla. U svijetu ima dovoljno onoga što je potrebno svakom Allahovom stvorenju od Adema do Smaka svijeta, ali je egoizam taj koji je uništio svaku stvar, pa su neki ljudi počeli uništavati dobra Allahova, umjesto da ih daju onima kojima su potrebna.

Ovaj svijet je sredstvo za postizanje drugoga svijeta, on će nas odvesti u Džennet ili u Vatru, neka nas Allah Uzvišeni sačuva. Međutim, onda kada čovjeku ovaj svijet postane cilj, on donosi čovjeku nesreću i učini ga nekim ko uništava sebe

samoga, ko izaziva srdžbu Gospodara svoga i grijeha čini, te na kraju od ovoga svijeta nema nikakve koristi.

Dobro je u onome što odredi Allah, dž.š., a čovjek nije znan u toj mjeri da je kadar prosuđivati o tome da li je nešto što se desi dobro ili nije, jer budućnost nije u njegovim rukama da bi mogao znati kakve će biti posljedice nečega što se desilo danas. To što nam neke stvari nisu drage ne treba nas navesti da za njih kažemo kako su zlo, jer neke stvari nam ne budu drage, a u njima Allah da svakojako dobro, kao što ponekad i volimo neke stvari a u njima nam Allah da zlo veliko. Ako želimo sreću na ovom i budućem svijetu, onda moramo biti zadovoljni Allahovim, dž.š., određenjem, jer je Njegovo određenje uvijek dobro, a onaj ko je zadovoljan određenjem Njegovim upućen je na Pravi put.

SADRŽAJ

Prvi dio

LJEPOTA U SVIJETU.....	5
U POČETKU JE ČOVJEKOVA	
DUŠA ČISTA PRIRODA (<i>FITRA</i>)	9
ŠTA ZNAČI NAPREDAK?	12
SMISAO ČOVJEKOVA	
NAMJESNIŠTVA NA ZEMLJI (<i>HILAFET</i>)	14
TAJNA LJEPOTE U UNIVERZUMU	16

Drugi dio

ZLO U SVIJETU	23
ONO U SVIJETU ŠTO	
SE POKORAVA ALLAHOVIM ZAKONIMA	
ISPUNJAVA SVRHU ZBOG KOJE JE STVORENO	27
MANJKAVOST LJUDSKOG RAZUMA	30
ZAKON JE SPUŠTEN S ADEMOM	32
POSLIJE KABILA ČINJENJE GRIJEHA	
NIJE NIKADA PRESTALO	34
MUHAMMED, S.A.V.S., JE MILOST	
VJERNICIMA I NEVJERNICIMA	37

Treći dio

PRETPOSTAVKE I UTEMELJENE STVARI	43
STVARNI ŽIVOT	46

UZROCI KOJI DOVODE	
DO USKRAĆIVANJA BLAGODATI	51
ULOGA IMETKA U ŽIVOTU ČOVJEKA	53
IMETAK I PRESTIŽ: BLAGODAT ILI PATNJA?	55

Četvrti dio

ŠTA JE DOBRO? ŠTA JE ZLO?	61
OPĆI SMISAO DOBRA	64
ČOVJEK I DOGAĐANJA U SVIJETU	66
NEPRESTANO TRAGANJE	
ZA NAJBOLJIM IMETKOM	73

Peti dio

DOBRO I OVAJ SVIJET	77
O ONIMA KOJI NERED NA ZEMLJI ČINE	79
STVARI KOJE LJUDSKI UM NE SHVATA	84
KLICA NEVJEROVANJA	87
ALLAH, DŽ. Š., DAJE I UZIMA. U ČEMU JE SUŠTINA? ...	90

Šesti dio

DOBRO I ZLO NA BUDUĆEM SVIJETU	93
VJEROVANJE JE UVJET DA	
DOBRA DJELA BUDU PRIMLJENA	95
ČOVJEK PRED NAPADIMA ZLA	102
VRHUNAC ZLA NA OVOME	
SVIJETU JESTE NEVJEROVANJE	107